ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΤΩΝ

ΕΝ ΚΥΘΝῼ, ΑΙΔΗΨῼ ΚΑΙ ΥΠΑΤῌ

ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

ΚΑΙ

ΟΔΗΓΙΑΙ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ ΑΥΤΩΝ

ΠΑΡΑ

Ξ. ΛΑΝΔΕΡΕΡ

ΑΡΧΙΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟΥ ΤΗΣ Α. Μ. ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΟΘΩΝΟΣ.

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΤΥΠΟΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ

Ὁδὸς Ἑρμοῦ ἄντικρυ τῆς Καπνικαρέας.

1850.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΤΩΝ

ΕΝ ΚΥΘΝῼ, ΑΙΔΙΨῼ ΚΑΙ ΥΠΑΤῌ

ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

ΚΑΙ

ΟΔΗΓΙΑΙ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ ΑΥΤΩΝ

ΠΑΡΑ

Ξ. ΛΑΝΔΕΡΕΡ

ΑΡΧΙΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟΥ ΤΗΣ Α. Μ. ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΟΘΩΝΟΣ.

ΑΘΗΝῌΣΙ,

ΤΥΠΟΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ
Ὁδὸς Ἑρμοῦ ἄνω τῆς Καπνικαρέας.

1850.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Η δικαία ὑπόληψις, τὴν ὁποίαν τὰ θερμὰ τῆς Κύθνου, τῆς Αἰδιψοῦ καὶ τῆς Ὑπάτης ὕδατα ἀπολαύουσι καὶ ἥτις ἡμέραν ἐξ ἡμέρας καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος αὐξάνει, μὲ παρεκίνησε ν' ἀσχοληθῶ καὶ αὖθις περὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο δημοσιεύων οὐ μόνον τὰς ἄχρι τοῦδε περὶ αὐτὰ γενομένας παρατηρήσεις, ἀλλὰ καὶ ὁποίων τινῶν προχείρων βελτιώσεων χρήζουσι, ἵνα κατασταθῶσι συντελεστικότερα πρὸς τὴν ἰαματικὴν αὐτῶν χρῆσιν καὶ ἱκανὰ νὰ προσελκύσωσι πανταχόθεν τοὺς πάσχοντας. Ἐνόμισα δὲ καλὸν νὰ προσθέσω εἰς τὸ πόνημα τοῦτο γενικάς τινας ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως, τῆς καταλλήλου διαίτης καὶ αἵτινες μόλα ταῦτα κατὰ λόγον τῆς ἀτομικῆς

καταστάσεως ἑνὸς ἑκάστου τῶν εἰς αὐτὰ προσερχομένων ἀσθενῶν, ἐπιδέχονται πλεῖστας παραλλαγὰς, αἱ ὁποῖαι ἐναπόκεινται εἰς τὸν ἰατρὸν προσηκόντως νὰ ἐκτιμήσῃ. Εὔχομαι ὥςε τὸ μικρὸν τοῦτο ἔργον νὰ παραγάγῃ τὴν σκοπουμένην ὠφελείαν καὶ συντελέσῃ εἰς εἰς τὸ ν' αὐξήσῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν ὑδάτων τούτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἀγαθοποιὸς φύσις τοσαύτας ἐναποταμίευσεν ἰαματικὰς δυνάμεις·

Εἰς τοὺς κατοίκους τῆς νήσου Κύθνου ἀφιερῶ τοῦτο τὸ πόνημα.

Ἀθήνησι τὴν 10 Ἰουλίου 1850.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΥΘΝΟΥ.

Η νῆσος Κύθνος, ἥτις ἔχει 15 περίπου μιλίων περιφέρειαν, ἐκαλεῖτο κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους *Ὀφιοῦσα* ἢ *Δρύοπις*· μετὰ ταῦτα δὲ ἐπωνομάσθη, ἕνεκα τῶν ἐν αὐτῇ εὑρισκομένων θερμῶν ὑδάτων, Θερμιά. Ἔχει ἡ νῆσος αὕτη δύω πόλεις, ἐξ ὧν ἡ μία ὀνομάζεται *Σίλακα*. Εἶνε δὲ αὕτη χωρίον κείμενον εἰς τερπνὴν κοιλάδα μὲ κήπους καὶ ἀμπέλους κεκοσμημένον· τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο τὸ χωρίον τοῦτο *Θηραμία*, διὰ τὴν ἐνταῦθα ὑπάρχουσαν τότε πληθὺν τῶν θηρίων, τὴν δὲ σήμερον εὑρίσκονται μόνον παμπληθεῖς πέρδικες καὶ λαγωοί· ἡ δὲ ἑτέρα πόλις καλεῖται *Μεσαριὰ*, *Θερμιὰ* οὕτω κληθεῖσα, διότι κεῖται σχεδὸν ἐν τῷ μέσῳ τῆς νήσου· οἱ δὲ κάτοικοι ὀνομάζονται Μεσαριῶται. Οἱ κάτοικοι, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἀναβαίνει εἰς 5,000 περίπου ψυχὰς ἢ εἰς 1,200 οἰκογενείας, εἶνε εἰς

ἄκρον φιλόπονοι καὶ φιλόξενοι καὶ καταγίνονται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν, αἵτινες καθὼς καὶ τῶν πλειοτέρων νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους δὲν εἶνε τόσον εὔφοροι. Αἱ γυναῖκες φιλόπονοι οὖσαι καταγίνονται εἰς οἰκιακὰς ὑπηρεσίας πλέκουσαι καὶ ὑφαίνουσαι, οἱ τῆς κατωτέρας τάξεως ἄνθρωποι ὑφαίνουσι πανία καὶ σκιάδια. Τὰ τῆς νήσου προϊόντα συνίστανται εἰς οἶνον, ἔλαιον, μέλι, κηρὸν, βαμβάκιον καὶ ὀλίγην μέταξαν. Ἐκ δὲ τῶν δημητριακῶν καρπῶν ὁ κυριώτερος εἶνε ἡ κριθὴ, ὁ δὲ σῖτος δὲν εὐδοκιμεῖ ποσῶς· διὰ δὲ τῆς ἐπιμελείας των μετέβαλον τὴν νῆσον εἰς ἀμπελῶνας, μεταφέροντες τὸ ἀρόσιμον χῶμα μέχρι τῆς κορυφῆς τῶν ὀρέων καὶ περιφράσσοντες αὐτοὺς διὰ τοίχων καὶ σχιστῶν λίθων διὰ νὰ μὴν καταφερθῇ τὸ χῶμα ὑπὸ τῶν βροχῶν.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων προϊόντων παράγεται καὶ καλῆς ποιότητος τυρὸς, ὅστις καὶ διεφημίζετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὡς ἐξάγεται ἔκ τινων συγγραμμάτων. Ἡ νῆσος ἔχει τοὺς ἑξῆς λιμένας, τὸν ἅγιον Δημήτριον, ὅστις εἶναι ὁ μεγαλήτερος,

τὴν Φοικιάδα ἢ τὴν Κωλώναις, τὴν Ἐπισκοπὴν, τὴν Ἀποκρέω καὶ ἁγίαν Εἰρήνην; πρὸς δὲ τὴν Σύρον καὶ τὸν ἅγιον Στέφανον· ὁ δὲ μέγιστος πάντων καὶ πρὸς ἐλλιμενισμὸν μεγάλων πλοίων καταλληλότατος ὀνομάζεται Μεριχάς. Εἰς τὸν λιμένα τῆς ἁγίας Εἰρήνης προσορμίζονται ἅπαντα σχεδὸν τὰ πλοῖα, ἅτινα μεταφέρουσιν ἀνθρώπους πρὸς τὰ λουτρὰ καὶ ἅτινα 1/2 περίπου ὥραν μόνον τοῦ λιμένος ἀπέχουσι· ἀλλ' ἐν καιρῷ νηνεμίας ἀράζουσι τὰ προσερχόμενα πλοῖα εἰς τὴν ὄχθην τοῦ μυχοῦ ἀπέχοντος μόλις 100 βήματα ἐκ τοῦ καταστήματος τῶν λουτρῶν.

Ἡ νῆσος αὕτη ἔχει κλῖμα εὐάρεστον, εἶνε ὑγειεστάτη καὶ εὔφορος, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε εἰς ἄκρον φιλόξενοι.

Ἡ νῆσος αὕτη κεῖται εἰς τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Σικελίας καὶ τῆς Πορτογαλλίας. Ἀναφέρει ὁ Στράβων περὶ ταύτης τῆς νήσου, ὅτι ἔπεμψε τὰ πλοῖα της εἰς τὴν Σαλαμῖνα πρὸς βοήθειαν αὐτῆς, καὶ ὅτι μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον κατετάχθη εἰς τὴν συμ-

μαχίαν τῶν Ἀθηναίων, ὁ δὲ Πλίνιος καὶ αὐτὸς λέγει, ὅτι οἱ Κύθνιοι ἐπολέμησαν εἰς τὰς Πλαταιὰς, καθὼς φαίνεται ἐγκεχαραγμένον εἰς τὴν βάσιν μαρμαρίνου τινὸς ἀγάλματος τοῦ Διὸς εἰς τὴν Ὀλυμπίαν. Ὑπῆρξε δὲ ἡ πατρὶς τοῦ περιφήμου ζωγράφου Κιδίου. Ἡ ἀρχαῖα πόλις ἔκειτο εἰς τὸ μέρος ὅπου τὴν σήμερον σώζονται τὰ ἐρείπια τοῦ Ἑβραιοκάστρου, κοινῶς ὀνομαζομένου, πλησίον δὲ αὐτοῦ ἦτον κατὰ τὸν Μεσαιῶνα ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου, ἥτις ἔκειτο πρὸς τὸ δυτικὸν αὐτῆς μέρος ἐπὶ ὄρους 600 ποδῶν ὑψηλοῦ. Ἐντὸς τοῦ παλαιοῦ τούτου φρουρίου, ἔχοντος ἔκτασιν πρὸς διαμονὴν 2000 ἀνθρώπων, εὑρίσκεται σωρὸς λίθων ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ χρόνου κατεδαφισθέντος φρουρίου τοῦ ἀνεγερθέντος κατὰ τὸν Μεσαιῶνα ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Νέρωνος ὑπῆρξεν ὁ τόπος τῶν συναθροίσεων τῶν ὀπαδῶν τοῦ ψευδοῦς λεγομένου Νέρωνος. Οὗτος ἦτον κατὰ τὸν Τάκιτον μουσικὸς καταγινόμενος ἰδίως εἰς τὸ Lautto [ἑξάχορδον] ὅστις ἐξορισθεὶς ἀπὸ τὴν πατρίδα του Ἰταλίαν καὶ συνωδευθεὶς ὑπὸ πολ-

λῶν συντρόφων ἐπίσης μουσικῶν, ἠναγκάσθη, ἕνεκα ἐναντίων ἀνέμων νὰ λιμενισθῇ αὐτόθι καὶ ἔπραξε μετὰ τῶν συντρόφων του, ὡπλισμένων ὄντων, ληστρικὰς πράξεις, ἀνησυχῶν τοὺς κατοίκους τῆς νήσου μέχρισότου ἔφθασεν ἐκεῖ ὁ Καλπούρνικος, ὅςις ἀπεδίωξε τούτους τοὺς ἐπὶ πολὺ ἀνησυχήσαντας καὶ φορολογήσαντας τὴν νῆσον λῃςάς. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ περίπου 600 ποδ. ὑψηλοῦ ὄρους εὑρίσκεται ἡ ἀκρόπολις, πλησίον δ' αὐτῆς εἰς ὀροπέδιόν τι ἡ ἀγορὰ καὶ πρὸς μεσημβρίαν ἑτέρου ὀροπεδίου ὑπῆρξαν μεγάλοι ναοί, τῶν ὁποίων τὴν σήμερον τὰ θεμέλια ἀρκετὰ σαφῶς διακρίνονται καὶ ἐξ ὧν μικρά τινα λείψανα σώζονται. Εἰς διάφορα μέρη εὑρίσκονται τμήματα εἰκόνων καὶ ἀναβάθρα τις ἐγκεχαραγμένη εἰς τὸ ὄρος καταβαίνουσα μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ πλησίον αὐτῆς φαίνονται διάφορα σπήλαια, ἐν μέρει μὲν τεχνητὰ, ἐν μέρει δὲ φυσικά. Ἂν καὶ ἡ νῆσος αὕτη παρουσιάζει εἰς διάφορα μέρη ἀποτελέσματα ἡφαιστείας ἐνεργείας, μόλον τοῦτο τὸ μεγαλήτερον μέρος τῆς νήσου σύγκειται ἐξ ὀρυκτῶν δηλούν-

των Πλουτωνικὴν καταγωγὴν καὶ τὰ κυριώτερα συστατικὰ, ἐξ ὧν τὰ τῆς νήσου ὀρυκτὰ σύγκεινται, εἶνε Κουάρζος (Quarz) Γλίμμερ, Γνεῖς, σχιστόλιθοι, κρυσταλλωμένοι τιτανόλιθοι κλπ. εἰς δύω δὲ μέρη ὀνομαζόμενα *Λάκκον* καὶ *Λεύκαις* εὑρίσκονται διάφορα σιδηροῦχα ὀρυκτά.

Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὑψηλοτέρου ὄρους τῆς νήσου « ὁ *Ἅγιος Ἡλίας* » εὑρίσκονται, ἐντὸς σχιστοῦ λίθου, ἀσήμαντοι ἐναποθέσεις χαλκοῦ, τῶν ὁποίων σημαντικότερον εἶνε τὸ χαλκοπράσινον καὶ μικρὰ ποσότης Μαλαχίτου λίθου. Πλησίον τοῦ λιμένος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εὑρίσκεται θέσις Λάκκος ὀνομαζομένη, ὅπου ἀνωρύττοντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὀπῶν καὶ μικρῶν σπηλαίων, σιδηροῦχα ὀρυκτὰ, ἅτινα τὴν σήμερον εἶνε ἀσήμαντα καὶ μηδεμιᾶς προσοχῆς ἄξια. Ὁμοίως σιδηροῦχα ὀρυκτὰ ἀξιολόγου ποιότητος εὑρίσκονται εἰς διάφορα μέρη τῆς νήσου καὶ εἰς ἀρκετὰ μεγάλην ποσότητα. Ταῦτα τὰ σιδηροῦχα ὀρυκτὰ ἠδύναντο νὰ παράσχωσι μεγάλην ὠφέλειαν ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἤθελεν

συστηθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐργαστήριον πρὸς ἔκτηξιν τοῦ σιδήρου.

Ὑπάρχει καὶ εἰς εἶδος λεπτῶν γραμμῶν πλησίον τῶν σιδηρούχων φωλεῶν, θειοῦχος μόλυβδος ἀργυροῦχος, ὅστις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς συνέχεια τῶν τοιούτων στρωμάτων τῶν ἀπέναντι τῆς νήσου Κέας.

Μεταξὺ τῶν μᾶλλον ἀξιοσημειώτων ὀρυκτολογικῶν προϊόντων τῆς νήσου ἀναφέρομεν τὸ εὑρισκόμενον σπήλαιον πλησίον τοῦ χωρίου Σίλακα κείμενον 1,300 πόδας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ῥηθέντος σπηλαίου ἀπαντῶνται κρυσταλλώδεις τιτανόλιθοι καὶ ἐπὶ αὐτῶν κεῖνται στρώματα ἐκτεταμένα σχιστοῦ σιδηρούχου λίθου. Πρὸς δεξιὰν τῆς εἰσόδου τοῦ σπηλαίου φαίνεται χειροποίητόν τι κοίλωμα ἐγκεχαραγμένον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναμφιβόλως ἵστατο ποτὲ ἡ Θεότης, εἰς ἣν καὶ τὸ σπήλαιον τοῦτο τὸ πάλαι ἦτον ἱερόν. Ἐντὸς τοῦ σπηλαίου διακρίνονται τρία μεγαλήτερα ἐμβαδὰ μέρη, ἅτινα παρὰ τοῖς Κυθνίοις ὠνομάζοντο χορευτήρια, ἐπειδὴ συν-

ειθίζουσιν οἱ ἐπισκεπτόμενοι αὐτὸ τὸ σπήλαιον κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα νὰ ἐψήνωσι τ' ἀρνία καὶ νὰ χορεύωσιν ἐν αὐτοῖς.

Ἐξ αὐτῶν τῶν τριῶν χορευτηρίων μερῶν, ἐκτεινομένων πρὸς μεσημβρίαν, φαίνονται πλῆθος μικροτέρων σπηλαίων καὶ σχισμῶν, ληγουσῶν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς στενωτέρας σχισμὰς ἢ εἰς μικρότερα σπήλαια, οὕτως, ὥστε καθίσταται ἡ εἰς αὐτὰ εἴσοδος δύσκολος. Διαβαίνων τις ἐκεῖθεν ἀπαντᾷ ἕτερον ἀρκετὰ ἐκτεταμένον μέρος *Πλατεῖα* ὀνομαζόμενον καὶ ἐνταῦθα μετεκομίσθησαν, ὡς εἰς κρύφιον μέρος, ἐν καιρῷ τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας καθὼς καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν αἱ τοῦ Ἀρχιπελάγους νῆσοι ὑπὸ τῶν πειρατῶν ἐνοχλοῦντο, τὰ πολυτιμώτερα σκεύη, ἵνα προφυλαχθῶσιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐντὸς τόσων ἀπείρων σχισμῶν, διωρύγων καὶ μικρῶν σπηλαίων πλῆθος ἀντικειμένων δύνανται νὰ κρυφθῶσιν ἄνευ φόβου, ὠνομάσθη τὸ σπήλαιον τοῦτο *Καταφύγιον* κοινῶς *Καταφύγι*.

Τὸ σπήλαιον τοῦτο ἔχει ἀρκετὴν ἔκτασιν καὶ

δι' ἡναμμένων λαμπάδων, κατ' ἐξοχὴν ἐν καιρῷ νυκτὸς, διακρίνονται πλῆθος ὡραίων σταλακτιτῶν λίθων, ἐξ ὧν ἡ φαντασία ἐδημιούργησε διάφορα ἀντικείμενα.

Οἱ κυριώτεροι σταλακτῖται, εἰς οὓς οἱ κάτοικοι ἔδωσαν ὀνόματα, εἶνε οἱ ἑξῆς. α) *αἱ Κολόναι,* β) ὁ *Χαλκεὺς μετὰ τῆς φύσσης καὶ τοῦ ἄκμονος·* γ) τὸ *Στασίδιον.* δ) *Ἡ μέλαινα γυνὴ,* τῆς ὁποίας ἡ κοιλία ἀπὸ χρόνον εἰς χρόνον αὐξάνει. Ἡ διαφημιζομένη αὔξησις αὕτη τῷ ὄντι συμβαίνει, διότι τὸ ὕδωρ διερχόμενον διὰ τῶν ἄνω ἐπικειμένων στρωμάτων ἀποθέτει ἐπὶ διαφόρων ἐξογκώσεων, αἵτινες ὁμοιάζουσι μὲ τοὺς μαστοὺς καὶ τὴν κοιλίαν γυναικος, τὰ ἐμπεριεχόμενα τιτανοῦχα μόρια, τὰ ὁποῖα διὰ τῆς ἔξωθεν ἀποθέσεως (Juxtapositio) ἐπιφέρουν αὔξησιν τῶν ὑπὸ τοῦ ὕδατος περικλυζομένων μερῶν. έ.) Ἡ *εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος.* ς.) *Πολυέλαιος.* Εἰς τοῦτο τὸ τελευταῖον κρεμάμενον ἐν τῷ μέσῳ μικροῦ τινος σπηλαίου διακρινονται βραχιονες τοῦ πολυλυχνίου πολὺ ἀξιόλογα, οἵτινες ἐπίσης ἀπὸ

χρόνον εἰς χρόνον αὐξάνουν· ἀπὸ ταύτας τὰς λυχνίας καταῤῥέει ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ἐσχημάτισε διὰ τῶν ἐν τῷ ὕδατι διαλελυμένων τιτανούχων μορίων μικρὰν δεξαμενὴν ἐκ σταλακτίτου λίθου, καὶ ἐντὸς τῆς δεξαμενῆς ταύτης συνάζεται καθαρώτατον καὶ ψυχρότατον ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ἔδειξεν ἐπὶ θερμότητος ἀτμοσφαιρικῆς 24 βαθμῶν, θερμοκρασίαν μόνον 4 βαθμῶν καὶ τὸ ὁποῖον οἱ Κύθνιοι κατὰ τῶν ὀφθαλμιώντων ὠφέλιμον λέγουσι. Τὸ ὕδωρ τοῦτο εἶνε τῷ ὄντι καθαρότατον σχεδὸν ὡς τὸ ἀπεσταγμένον ὕδωρ. Ἐκτὸς τῶν περιγραφέντων σταλακτιτῶν λίθων εὑρίσκεται καὶ ἄπειρον πλῆθος μικροτέρων, ἐξ ὧν ἡ φαντασία ἠδύνατο νὰ συνθέσῃ τὰ πλέον ὡραῖα καὶ ποικίλα σχήματα, ὥστε τὸ σπήλαιον εἶνε ἓν τῶν σημαντικοτέρων πάσης τῆς Εὐρώπης καὶ ἄξιον νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν τῶν φυσιολόγων καὶ ἑκάστου ἐπιστήμονος. Ἐὰν τὸ σπήλαιον τοῦτο ἐν καιρῷ νυκτὸς φωτισθῇ διὰ τῆς φλέξεως Βεγγαλικοῦ πυρὸς, δυνανται νὰ διακριθοῦν τὰ πολυειδῆ σχήματα τῶν σταλακτιτῶν τούτων λίθων καὶ νὰ θαυμάσῃ τις τὴν τῆς φύσεως ποικιλίαν. Οἱ σταλακτῖται λίθοι σύγκεινται ἐξ ἀνθρακικῆς τιτάνου καὶ ἴχνους χάλικος.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ.

ΥΠΟΜΙΜΝΗΣΚΩ μόνον ἐν παρόδῳ, ὅτι θερμά τινα ὕδατα ἀναβρύουν πρὸς τὸ μέρος τοῦ λιμένος τὸ καλούμενον κοινῶς Κολλόναις, ἅτινα ὅμως τὸ θέρος ξηραίνονται καὶ τῶν ὁποίων, τούτου ἕνεκα, παρατρέχω τὴν λεπτομερῆ περιγραφήν· μεταβαίνω δὲ εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν σημαντικωτέρων τῆς νήσου ἐξ ὧν αὕτη καὶ τὴν κοινὴν ἐπωνυμίαν *Θερμιὰ* προσέλαβεν.

Περὶ τῶν θερμῶν ὑδάτων ταύτης τῆς νήσου ἀναφέρουσι Francesco Vincenzo Egea rediviva. Modena 1688. Μάρκος ὁ Βοσκῖνος λέγει τὰ ἑξῆς εἰς τὴν τοῦ ἀρχιπελάγους περιγραφήν του· Venezia 1648. «Ἐνταῦθα εὑρίσκονται θερμὰ λουτρὰ

» ὄχι κατώτερα τῶν τοῦ Ἄπους, εἰς τὰ ὁποῖα
» συντρέχουσιν ἐκ διαφόρων τόπων ἄνθρωποι
» διὰ ν' ἀπαλλαχθῶσιν ἀπὸ διαφόρους ἀσθε-
» νείας καὶ ὀλίγοι ἀπέρχονται χωρὶς νὰ ὠφε-
» ληθῶσιν ».

Ὁ Φραγκῖσκος Πλοκέντος ἐν τῷ περὶ τοῦ Ἀναστημένου ἐν Μοθώνῃ 1688 στηριζόμενος εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Προκάκη καὶ τοῦ Δολιόνου λέγει ὅτι « Τὰ θερμὰ ταῦτα ὕδατα εἶνε θειώδη καὶ ἐπαινεῖ αὐτὰ ὡς ὠφέλιμα εἰς διαφόρους ἀσθενείας ». Ὀλίγα τινὰ ἀναφέρει περὶ τῶν ὑδάτων τούτων ὁ Κόμης Pasch de Kriemen εἰς τὴν περὶ νήσων περιγραφήν του. Breve Descrizione del Archipelago. Livorno 1775.

Ἀλλ' ὁ Τουρνεφόρτιος ἐν τῇ περιηγήσει αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀνατολὴν, λέγει περὶ Κύθνου. « Ἀξιοσημείωτα δὲ ἐξαιρέτως ὑπάρχουσι τὰ θερμὰ ὕδατα, ἐξ ὧν ἔλαβεν ἡ νῆσος το ὄνομα. »

« *Εὑρίσκονται δὲ ταῦτα εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀρκτικο—Ἀνατολικοῦ κόλπου καὶ ἡ κυριωτέρα αὐτῶν πηγὴ ἀναβρύει ἀπὸ τοὺς πρόποδας*

τοῦ λόφου ἐντὸς οἴκου ὅπου πλύνουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ ἐνδύματα καὶ ἔρχονται οἱ ἀσθενεῖς διὰ νὰ ἱδρώσωσι, αἱ δὲ ἄλλαι, ὀλίγα βήματα περαιτέρω, ἀναβρύουσι κατὰ μικρὰς πομφόλυγας, συνιστῶσι ῥύακα εἰσβάλλοντα εἰς τὴν θάλασσαν, ὅθεν καὶ πηγάζουν ὅλα ταῦτα τὰ ὕδατα, διότι ἔχουσι μὲν ἁλμυρὰν γεῦσιν, θερμαίνονται δὲ ἀναμφιβόλως διερχόμενα διὰ μεταλλείου σιδήρου ἢ σιδηρούχων ἰλῶν. Τὰ παλαιὰ τῶν θερμῶν λουτρὰ ἔκειντο κατὰ τὸ μέσον τῆς κοιλάδος, ὅπου εἰσέτι φαίνονται λείψανα δοχείου τινὸς ἐκ πλίνθων ἐψητῶν καὶ λίθων κτισμένων καὶ μακρὰ αὔλαξ διὰ τῆς ὁποίας διενέμετο ὅπου καὶ εἰσβάλλει τὸ τῆς μεγαλητέρας πηγῆς ὕδωρ. Τὰ ὕδατα ταῦτα διεφύλαξαν μὲν τὴν ἰδιοτητά των, ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν παλαιὰν φήμην, ἐπειδὴ δὲν ἔρχονται πλέον εἰς αὐτὰ, είμὴ ἐκεῖνοι μόνον τῶν ἀσθενῶν, τοὺς ὁποίους δὲν ἤθελον δυνηθῆ νὰ θεραπεύσωσιν ὅλα τὰ ὀρυκτὰ ὕδατα τοῦ κόσμου. »

Εἰς τὰ 1782 διέταξεν ὁ μέγας Διερμηνεὺς Νικόλαος Μαυρογένννης ἐκ τῆς νήσου Πάρου μετέπειτα Πρίγκιψ τῆς Βλαχίας, καὶ λαιμοτομηθεὶς ἑπομένως, νὰ κτισθῇ μικρὸν κτήριον μετὰ θόλου ὑπεράνω ταύτης τῆς θέρμης καὶ εἰς τὴν εἴσοδον αὐτοῦ διεσώζετο ἐπὶ λίθου ἐγκεχαραγμένη ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή.

« Οἰκοδομὴ δ' ἐξόδων τοῦ Ἐκλαμπροτάτου ἐνδοξοτάτου, πανευγενεστάτου καὶ περικλεοῦς ἄρχοντος Δραγουμάνου τοῦ Βασιλικοῦ Στόλου Κυρίου Κυρ. Νικολάου Μαυρογέννους 1793 Ἰουλίου 18. »

Ἐκ τῆς περιγραφῆς ταύτης συμπεραίνει ἕκαστος, ὅτι τὸ κτήριον τοῦτο ἀνηγέρθη δ' ἐξόδων τοῦ Δραγουμάνου, καὶ μὲ ὅλα ταῦτα οὗτος δὲν ἔκαμεν ἄλλο, εἰμὴ νὰ διατάξῃ τὴν κοινότητα τῆς Κύθνου νὰ κτίσῃ τὴν οἰκοδομήν. Πλησίον τοῦ κτηρίου τούτου ὑπῆρξαν ποτὲ καὶ ἄλλα τινὰ λυτὰ καταστήματα πρὸς ὑποδοχὴν τῶν προσερχομένων, ἐπειδὴ ὅμως οἱ συχνάζοντες Ὀθωμανοὶ ἐτυράννουν πολὺ τοὺς ἐντοπίους, ἠναγκάσθησαν

αὐτοὶ οἱ κάτοικοι νὰ τὰ καταδαφίσωσι διὰ νὰ μὴν εὑρίσκωσι κατοικίας οἱ δυναστεύοντες αὐτοὺς Τοῦρκοι.

Ἡ δεξαμενὴ αὕτη, ἐντὸς τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ συνάγεται, εἶναι τετράγωνος, ἔχει μῆκος 14 ποδῶν, πλάτος 9 καὶ βάθος 3 ποδῶν καὶ ἐχρησίμευε προλαβόντως ὡς γενικὸς λουτὴρ διὰ τοὺς τὰ λουτρὰ ἐπισκεπτομένους.

Ἡ ἱστορία τῶν θερμῶν τούτων ὑδάτων πρὸς χρῆσιν ἰαματικῶν λουτρῶν δὲν εἶνε τόσον ἀρχαία καθὼς τῶν ἰαματικῶν ὑδάτων τῆς Μήλου, καὶ τῆς Εὐδοίας καὶ μάλιστα ἐκ τῆς σιωπῆς τῶν πρὸ Χριστοῦ γραψάντων περὶ τῶν νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους ἐξάγεται, ὅτι τὰ ὕδατα ταῦτα ἦσαν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὡς ἰάματα ἄχρηστα, καὶ ὅτι ἀπήλαυσαν λίαν ἀσημάντου ὑπολήψεως, ἂν καὶ τὰ λείψανα ἀρχαιοτάτων τοίχων καὶ θεμελίων, ἀνηκόντων ἀναμφιβόλως εἰς ἐνταῦθα ποτὲ εὑρέθεισαν δεξαμενὴν ἢ μᾶλλον κοινὸν ὠοειδῆ λουτῆρα, φαίνονται ἀρχαιότατα. Τινὲς ἀρχαιολόγοι, οἵτινες ἐπεχείρησαν ἐνταῦθα ἀνασκαφὰς, διϊσχυ-

ρίζονται τὴν ποτὲ ὕπαρξιν δύο τοιούτων δεξαμενῶν. Ὁ Πλίνιος καθὼς καὶ ὁ Στράβων, οἵτινες μνημονεύουσι τῆς νήσου Κύθνου καθὼς καὶ τῶν ἐνταῦθα εὑρισκομένων θερμῶν ὑδάτων, ὀλίγα μόνον ἀναφέρουσι περὶ τῆς ἰαματικῆς αὐτῶν χρήσεως, ὥστε κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἡ χρῆσις φαίνεται ὅτι ἦτον ἀρκετὰ περιωρισμένη. Ὅτι τὰ ἐρείπια ταῦτα ἀνήκουσι εἰς ἀρχαῖαν δεξαμενὴν, ἐξάγεται ἐκ τῶν λειψάνων διώρυγός τινος, δι' ἧς ἡ σημερινὴ ἐν τῷ καταστήματι δεξαμενὴ κοινωνεῖ μετὰ τῆς ἀρχαίας, ὥστε, τὸ ὕδωρ τοῦτο πρέπει νὰ ἐχρησίμευε διὰ τὸ γέμισμα τῆς ἀρχαίας δεξαμενῆς καὶ πρὸς λοῦσιν τῶν ἀνθρώπων. Ἡ γνώμη αὕτη φαίνεται πιθανοτέρα, καθότι αἱ ἄλλαι πηγαὶ εἶναι βαθύτεραι μὴ δυνάμεναι νὰ μετοχετεύωνται ἐντὸς τῆς ἀρχαίας δεξαμενῆς καὶ πρὸς τούτοις δὲν δύναται νὰ ἀνακαλυφθῇ ἴχνος ὑπάρξαντός τινος ὑδραγωγείου τ' ὁποῖον ἠδύνατο νὰ φέρῃ τὸ ὕδωρ τοῦ σημερινοῦ Κακάβου εἰς τὴν ἀρχαίαν δεξαμενήν·

Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ προῤῥηθὲν ὕδωρ ἐχρησίμευεν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διὰ λουτρά.

Οἱ λουτῆρες οὗτοι ἦσαν ἐν ὑπαίθρῳ, ἄλλοι δὲ ἀρχαιολόγοι νομίζουν αὐτὰς ὡς ἀνηκούσας εἰς ῥωμαϊκὴν ἐποχήν. Ὁ Τουρνεφόρτιος, ὅστις ἐπεσκέφθη τὴν νῆσον ταύτην κατὰ τὸ 1718 εἶδεν, ὡς ἀναφέρει, τὴν ἀρχαίαν δεξαμενὴν ἐν ἀρκετὰ καλῇ καταστάσει ὁμοῦ μετά τινος λιθίνου ὀχετοῦ πρὸς διοχέτευσιν τοῦ ὕδατος.

Ἐνταῦθα εὑρέθησαν πρὸ χρόνων πέντε τάφοι κατὰ σειρὰν εἰς δύο ἥμισυ ὀργυιῶν βάθος, περιέχοντες ὀστᾶ ἀνθρώπινα καὶ διαφόρων εἰδῶν πήλινα σκεύη, ἀβλαβῆ δὲ μόνον ἓν παλαιὸν σταμνίον καὶ μία ὡραία πηλίνη λεκάνη διετηρήθησαν. Προσέτι δὲ σπάνιόν τι μικρὸν στρογγύλον ὑέλινον σκεῦος, τὸ ὁποῖον φαίνεται, ὅτι ἦτο δακρυοδοχεῖον τῶν παλαιῶν καὶ τὸ ὁποῖον ἐστάλη εἰς τὸ ἐν Αἰγίνῃ Μουσεῖον.

Πρὸς τὸ βορειο-δυτικὸν μέρος τῆς νήσου εἰς τὸν μυχὸν τοῦ λιμένος εἰς πεδιάδα κειμένην μεταξὺ ἀρκετὰ ὑψηλῶν ὀρέων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συγκειμένων ἐκ Γλίμμερ καὶ στρωμάτων τιτάνου λίθου, ἀναβρύουν τὰ θερμὰ ὕδατα, ἐξ ὧν

τὰ μὲν εἶναι πλησιέστερα πρὸς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους, τὰ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τῆς πεδιάδος ἐκ τῆς μητρικῆς γῆς ἀναβρύοντα. Τὰ πρῶτα περὶ ὧν ὁσονούπου θέλομεν πραγματευθῇ λεπτομερῶς εὑρίσκονται τὴν σήμερον ἐντὸς τοῦ καταστήματος διαφέροντα κατὰ τὰ χημικὰ καὶ φυσικὰ χαρακτηριστικὰ καὶ κατὰ τὴν ἰαματικὴν ἐνέργειαν τῶν ἄλλων, ἅτινα ὀνομάζουνται Κάκκαβος. Ἐντὸς τῆς ἀρχαίας δεξαμενῆς, εὑρισκομένης εἰς θολωτὸν δωμάτιον ἀναβρύει ἐκ πλήθους μικροτέρων καὶ μεγαλητέρων στομίων τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ, τὸ ὁποῖον δι' ὀχετῶν εἰς τοὺς λουτῆρας τοῦ καταστήματος κατὰ βούλησιν καὶ ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης διαμοιράζεται.

ΧΗΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ.

Ἐνεργεῖτο τῷ 1830 ὑπό τινος ἐπιτροπῆς συνισταμένης ἐκ δύο Ῥωσσικῶν Ἰατρῶν τῶν Κ. Κ. Kjber, τοῦ Κυρ. Cabissol, τοῦ τότε ἀρχιϊατροῦ τοῦ Ἑλλην. Στρατοῦ Κυρίου Zuccarini καὶ τοῦ Ἀρ-

χιφαρμακοποιοῦ Κυρίου Mahn, ἀποσαλείσης παρὰ τοῦ ἀοιδήμου Καποδιστρίου, τῆς ὁποίας τὰ ἀποτελέσματα ἐκοινοποιήθησαν διὰ τῆς τότε Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως. Ἐξετάσθη κατὰ τὰ 1833 παρ' ἐμοῦ καὶ εἰς τὰ 1835 παρά τινος εἰς τὰ λουτρὰ πολλοὺς μῆνας διατρίψαντος Ῥωσσικοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Συμβούλου καὶ Ἀκαδημιακοῦ Κυρ. Gœdechen, ὅστις μετήνεγκε δείγματα τῶν ὑδάτων εἰς τὴν ἐν Πετρουπόλει Ἀκαδημίαν πρὸς χημικὴν ἀνάλυσιν, τῆς ὁποίας τ' ἀποτελέσματα ἐκοινοποιήθησαν διὰ διαφόρων περιοδικῶν συγγραμμάτων συμφωνούντων κατὰ μέγα μέρος μὲ τὰ ἐδικά μου.

Τὸ θερμὸν τοῦτο ὕδωρ εἶχεν πρὸ χρόνων θερμοκρασίαν 39° καὶ διϊσχυρίζονται οἱ τῆς νήσου κάτοικοι, ὅτι ἡ θερμοκρασία τῆς θέρμης ταύτης ἦτο πολὺ μεγαλητέρα δηλ. 46°, ἠλαττώθη δὲ ἕνεκα τῆς συμμίξεως ἄλλου τινὸς ψυχροῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν κτῆσιν τινὸς οἰκοδομῆς εὑρέθη καὶ διὰ τοῦ ὁποίου ἡ θερμοκρασία σημαντικὰ ἠλλατώθη, οὖσα τὴν σήμερον 29—30°. Ἀναφέρομεν πρὸς τούτοις ὡς

λίαν περίεργον, ὅτι καὶ εἰς ἄλλους τινὰς χρόνους παρετηρήθη ἐλάττωσις τῆς θερμοκρασίας ἀπὸ 32°—29° τόσον τῆς μιᾶς καθὼς καὶ τῆς ἄλλης πηγῆς. τὴν δὲ διαφορὰν ταύτην πρέπει ν' ἀποδώσωμεν εἰς εἰσέτι ἀγνώστους αἰτίας, ἀναμφιβόλως δ' εἰς τὴν ἀνάμιξιν ὑπογείων ὑδάτων μετὰ τῆς θέρμης πρὶν ἀναβρύουσιν ἐκ τῆς μητρικῆς γῆς. Τὸ ὕδωρ τοῦτο ἀναθυμιᾷ ὑδροθειωμένου ἀερίου ὀσμὴν, εἶναι ὑφάλμυρον καὶ ὑπόπικρον τὴν γεῦσιν, εἰδικῆς βαρύτητος, 1,020, ἐκλύει πομφόλυγας συνισταμένας ἐξ ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ διὰ πλειοτέρας θερμάνσεως ἀποθέτει λευκὸν καταβύθισμα συνιστάμενον ἐξ ἀνθρακικῆς τιτάνου, μαγνησίας καὶ ἴχνων χάλικος.

Ἐντὸς 16 οὐγγιῶν τοῦ εἰρημένου ὕδατος εὑρέθησαν τὰ ἀκόλουθα συστατικά.

Ἐγχλωρίου νατρίου.	51,600
Ἐγχλωρίου Μαγνησίου	6,500
Ἐγχλωρίου τιτάνου	1,500
Ἀνθρακικῆς τιτάνου	1,350
Ἀνθρακικοῦ νάτρου	0,850

Θειϊκῆς Μαγνησίας	5,600
Θειϊκῆς τιτάνου	0,500
Θειϊκοῦ νάτρου	3,200
Ἰωδούχου νάτρου.	
Βρωμούχου Μαγνησίας	
Χαλικοῦ ὀξέος	
Ὀργανικῶν μορίων	
Ἀνθρακικοῦ ὀξέος	1 1/2 κυβικοὺς δακτύλους
Ὑδροθειωμένου ἀερίου	1 κυβικὸν δάκτυλον.

Ἰαματικὴ ἐνέργεια τῶν ἁλικο-θειούχων πηγῶν.

Κατὰ τὰ ἐν τοῖς ὕδασιν ὑπάρχοντα συστατικὰ δύνανται νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν λίαν ἁλατούχων ἰαματικῶν ὑδάτων, ἅτινα ἕνεκα τοῦ ἐμπεριεχομένου ὑδροθειωμένου ἀερίου τὴν ἐνέργειαν καὶ τῶν θειούχων καὶ τῶν ἁλικῶν πηγῶν ἔχουσι. Τὰ τοιαύτης φύσεως ὕδατα ἐσωτερικῶς τε

καὶ ἐξωτερικῶς νὰ χρησιμεύσωσι δύνανται.

α.) Κατὰ τῶν τῆς κάτω κοιλίας ἐμφράξεων, τῶν προερχομένων ἀπὸ περίσσειαν τῆς χολῆς, καθὼς καὶ ἀπὸ ὀργασμὸν τοῦ ἡπατικοῦ συστήματος καὶ τῶν αἱμοῤῥοϊδιακῶν ὀργάνων.

β.) Κατα τῆς τοῦ αἵματος πληθώρας καὶ τῶν συμφορήσεων αὐτοῦ πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα.

γ.) Εἰς ῥευματικὰς καὶ ἀρθριτικὰς παθήσεις. Εἰς νοσήματα τῶν νεφρῶν καὶ τῆς οὐροδόχου κύστεως, ὡς εἰς τὴν ἀρξαμένην λιθίασιν.

δ.) Εἰς χρόνια ἐξανθήματα.

ε.) Κατὰ τῆς γενικῆς δυσκρασίας τῆς συνισταμένης ἀπὸ περίσσειαν ὀξέων ἐν τῷ ὀργανισμῷ.

ς.) Κατὰ γενικῶν δυσκρασιῶν, συνισταμένων ἀπὸ κακὴν μῖξιν τῶν ὑγρῶν, ἰδίως δὲ κατὰ ἐξανθηματικῶν καὶ μιασματικῶν καχεξιῶν, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀσθενείας τὰς προερχομένας ἀπὸ χρονικὰς διὰ μετάλλων δηλητηριάσεις, ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ τῶν χρονίων νοσημάτων τῶν βλεννογόνων ὑμένων.

Κατὰ τὴν ἐν Εὐρώπῃ ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν δύναται τὸ ὕδωρ τοῦτο νὰ ἐξατμισθῇ, τὸ δὲ μετὰ τὴν ἐξάτμησιν ἐπιμένον ἅλας νὰ χρησιμεύσῃ ὡσαύτως κατὰ τῶν εἰρημένων νόσων, ἀφοῦ διαλυθῇ ἐκ νέου εἰς ὕδωρ, εἰς ὀῤῥὸν τοῦ γάλακτος ἢ εἰς ἐλαφρὸν κρέατος ζωμόν. Δῆλον δὲ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ γένῃ εἰς ἀσθενείας, αἵτινες μετὰ τὴν τῶν λουτρῶν χρῆσιν καὶ τὴν ἐνταῦθα ὠφέλειαν θέλουν νὰ ἐξακολουθήσουν εἰσέτι ἐπί τινα χρόνον τὴν χρῆσιν τῶν εἰρημένων ὑδάτων πρὸς ἐντελῆ καὶ μόνιμον ἴασιν.

Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ ἀτμώδους λουτροῦ.

Ἐντός τινος δωματίου τοῦ σημερινοῦ καταστήματος ὑπάρχει, ὡς εἴρηται, ἡ ἀρχαία δεξαμενὴ ἐντὸς τῆς ὁποίας τὸ ἰαματικὸν τοῦτο ὕδωρ ἀναβρύει καὶ ἐκ τῆς ὁποίας διὰ σωλήνων εἰς τοὺς μαρμαρίνους λουτῆρας μεταφέρεται.

Τοῦτο τὸ δωμάτιον καθίσταται, ἕνεκα τῆς ἐκλύσεως ὑδατώδους ἀτμοῦ, ἐνῷ ὑπάρχει διαλελυ-

μένον πολὺ ἀνθρακικὸν καὶ ὑδροθειωμένον ἀέριον, ἀξιόλογον *ἀτμόλουτρον* καὶ *ἀερόλουτρον*, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς ἐν τῷ εἰρημένῳ δωματίῳ διατριβῆς, δύναται νὰ ὠφελήσῃ εἰς πολλὰς περιστάσεις. Τὰ τοιαῦτα ἀερόλουτρα ἐνεργοῦσιν ὡς ἐρεθιστικὰ μέσα ἐπὶ τῶν νεύρων καὶ τῶν μυῶν, διεγείρουν ἰδιαίτερόν τι κεντητικὸν αἴσθημα θερμότητος ἐπὶ τοῦ δέρματος καὶ ἄφθονον ἱδρῶτα, ἐνεργοῦν ἐπὶ τῶν βλεννομεμβρανῶν, ἐπὶ τοῦ τῶν ἀδένων καὶ τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων συστήματος, αὐξάνουν καὶ μεταβάλλουν τὰς ἐκκρίσεις, ὥστε δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τοὺς ἀπὸ χρόνια καταῤῥοϊκὰ νοσήματα πάσχοντας.

Ἡ ἐξωτερικὴ χρῆσις τῶν ἀναφερομένων ὑδάτων τούτων ἐπιφέρει πολλάκις εἰς ἀνθρώπους εὐαισθήτους κατὰ τὸ δέρμα ἰδιαίτερον κνισμὸν τοῦ δέρματος καὶ κατὰ συνέπειαν τοῦ τοιούτου ἐρεθισμοῦ ἰδιαίτερόν τι ἐξάνθημα κεχροειδες, *ἐξάνθημα τῶν λουτρῶν* καλούμενον, ὃ θεωρεῖται ὡς καλὸν καὶ ἐπιθυμητὸν φαινόμενον, δι' οὗ πολλάκις οἱ πάσχοντες, ἕνεκα τῆς ἐπὶ τοῦ δέρματος

ἀντιδράσεως ἔκ τινος ἐσωτερικοῦ νοσήματος ἀπαλλάττονται. Τὸ ἐξάνθημα τοῦτο δὲν ἐπιφέρει ἐκτὸς τοῦ κνισμοῦ οὐδεμίαν περαιτέρω ἐνόχλησιν, ἀρκεῖ νὰ μὴν ἐμποδισθῇ κατὰ τὴν ἐξάνθησίν του, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ διαφορητικῶν ποτῶν νὰ βοηθηθῇ καὶ νὰ μὴν ἐκτεθῇ ὁ πάσχων εἰς ψύξιν. Ἡ τοῦ ὕδατος ἐνέργεια δηλοῦται διὰ τῆς ἐξόδου τοῦ ἱδρῶτος, τὴν τοῦ ὑδροθειωμένου ἀερίου ὀσμὴν ἐκπέμποντος, ὥστε πολλάκις τὰ ὑπὸ τῶν πασχόντων φερόμενα ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ κοσμήματα μελανίζονται, ὅπερ ἀποδοτέον εἰς τὴν τοῦ θείου μετὰ τῶν μετάλλων τούτων ἕνωσιν.

Περὶ τῶν θειούχων ἰλυολούτρων.

Ἡ εἰς διάφορα μέρη τοῦ ὕδατος ἐναποτιθεμένη ἰλὺς, ἥτις ὡς προϊὸν τῆς τοῦ ὕδατος ἀποσυνθέσεως, συνίσταται ἐκ διαφόρων ἁλάτων καὶ λεπτοτάτου θείου, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ κατὰ διαφόρων ἀσθενειῶν τοῦ δέρματος, ἰδίως δὲ κατὰ τῆς ψωριά-

σεως, λειχήνων, ἕρπητος, σκληροτραχήλων ἐξανθημάτων καὶ δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ δι' ἐπιθέσεως ἐπὶ τῶν πασχόντων μερῶν. Ἡ ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου ἐναποτιθεμένη ἰλὺς συνάζεται κυρίως εἰς τὸ μέρος καθ' ὃ τὰ ὕδατα εἰς τὴν θάλασσαν εἰσβάλλουσιν. Ἡ δὲ χρῆσις θειούχου ἰλύος γίνεται ἀπαραλλάκτως ὡς ἡ τῆς σιδηρούχου, περὶ ἧς κατωτέρω θέλομεν λεπτομερῶς πραγματευθῇ.

Περὶ τῆς σιδηρούχου θέρμης « Κάκαβος » ὀνομαζομένης.

Διάφορα τὴν φύσιν εἶναι τὰ θερμὰ ὕδατα, ἅτινα ἀναβρύοντα 80 περίπου βήματα μακρὰν τοῦ καταστήματος ἐκ πλήθους μικρῶν στομίων εἰσβάλλουσιν ἐντὸς τεχνητῆς τινὸς δεξαμενῆς, ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ διερχόμενον δι ἐκτεταμένης πεδιάδος εἰσβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ λάκκου καθὼς καὶ εἰς τὸ μεταξὺ τῆς διὰ τῶν φυσικῶν ὀχετῶν διόδου ἀποτίθεται διὰ τῆς τοῦ ἀέρος ἐπε-

νεργείας τὸ διαλελυμένον ὀξείδιον τοῦ σιδήρου μετὰ διαφόρων ἄλλων ἐμπεριεχομένων ἀλάτων, ἅτινα πάντα κατακαλύπτουν τὴν εἰρημένην πεδιάδα καὶ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι ὡς ἰλυόλουτρα, περὶ ὧν ἀκολούθως θέλομεν διαλάβει. Ἐπίσης ἡ ἐντὸς τοῦ λάκκου ἀποτιθέμενη ἰλὺς, μεθ' ἧς δύνανται ν' ἀναμιχθῶσιν ἅπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ ὕδατος περικλυζόμενα μέρη· καλύπτονται ἅτινα ἀπὸ ἐρυθροῦν ὀξείδιον τοῦ σιδήρου. Ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ λάκκου σχηματίζεται ἴζημα ἐκ θειούχου σιδήρου συνιστάμενον καὶ προερχόμενον ἀπὸ τὴν καταδύθισιν τοῦ σιδήρου διὰ τοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὕδατος ἐκπνεομένου ὑδροθειωμένου ἀερίου. Ἡ σιδηροῦχος αὕτη ἰλὺς ἐναποταμιεύει ἀρκετὰς ἰαματικὰς δυνάμεις καὶ δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ κατὰ τινῶν νόσων, περὶ ὧν ἀκολούθως θέλομεν ἐκθέσει. Ἡ πεδιὰς, δι' ἧς τὸ ὕδωρ ἑλικοειδῶς διέρχεται, εἶναι κατὰ μέγα μέρος ἀποτέλεσμα τῶν κατασταλαγμάτων τῶν ἰαματικῶν ὑδάτων καὶ πλῆθος στιβάδων διαφόρων τὴν φύσιν καὶ τὰ συστατικὰ εἰς αὐτὴν δύνανται νὰ διακριθῶσιν.

Ἡ τῆς πηγῆς ταύτης ὀνομασία Κάκαβος φαίνεται ὅτι ἔχει τὴν καταγωγήν της ἀπὸ τὸ ῥῆμα καίω, κάβω ἢ κατ' ἄλλους ἀπὸ τὸ κακάω ἢ κακάβω, δι' οὗ παριστάνουσι τὴν τῶν περδίκων φωνὴν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ τοῦ ἀναβρύοντος ὕδατος κοχλασμὸς ἔχει τινὰ ὁμοιότητα· ἄλλοι δέ τινες ἐτυμολογοῦσι τὴν λέξιν ταύτην ἀπὸ τὴν κακκάβην, ὅπερ σημαίνει λέβητα, ὁμοιάζοντα κατὰ τὸ σχῆμα εἰς ὃν καὶ συνάζεται τὸ ὕδωρ τοῦτο.

Ἡ τόσον ἀξιόλογος χαλυβοθέρμη ἀναμφιβόλως οὖσα μία τῶν σημαντικωτέρων ἁπάσης τῆς Εὐρώπης, τόσον ὡς πρὸς τὴν θερμοκρασίαν, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν ἐμπεριεχομένων συστατικῶν, προσλαμβάνουσα ὡς φαίνεται, τὸν σιδήρον ἐκ τῶν κατὰ βάθος σιδηρούχων στρωμάτων, δι' ὧν τὸ ὕδωρ διέρχεται ἢ πιθανότερον διὰ τῆς τοῦ θειούχου σιδήρου ἀποσυνθέσεως, ἐξ οὗ ἐν μέρει μὲν τὸ θεῖον ἐν μέρει δὲ τὸν σίδηρον προσλαμβάνει, ἔδειξε πολλάκις καὶ θέλει δείξει ἀναμφιβόλως πάσας τὰς ἰαματικὰς δυνάμεις, ὡς τ' ἀξιολογώτερα τῆς Εὐρώπης σιδηροῦχα ὕδατα ἔχουσιν, ἐπὶ τοῦ νο-

σοῦντος ὀργανισμοῦ, καὶ ἐὰν ἡ ἀξιόλογος αὕτη χαλιβοθέρμη ἤθελε περιποιηθῇ, εὑρισκομένη ὅμως ἐκτὸς τοῦ σημερινοῦ καταστήματος εἰς τὸ ὕπαιθρον δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἔπρεπε, καὶ οἱ πλείονες τῶν πρὸς τὰ λουτρὰ τῆς Κύθνου προσερχομένων ἀγνοοῦσι τὴν τοῦ ὕδατος τούτου ἐπωφελῆ δύναμιν, ὅσοι δὲ παρακινηθοῦν νὰ μεταχειρισθῶσι τὸ εἰρημένον ὕδωρ, εἶναι βιασμένοι νὰ μετακομίσωσι τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς τὸ κατάστημα καὶ οὕτω τὸ ὕδωρ κατὰ μέγα μέρος ἀποψυχραινόμενον ἀποβάλλει τὴν φυσικὴν θερμότητά του, ἀποθέτει καὶ τὸ κύριον αὐτοῦ συστατικὸν, δηλαδὴ τὸν διαλελυμένον ἀνθρακικὸν σίδηρον. Μέγα λοιπὸν εὐεργέτημα ἤθελεν εἶσθαι, ἐὰν ὑπὲρ τὴν θέρμην ταύτην ἤθελεν ἀνεγερθῇ μικρὸν οἰκοδόμημα μετά τινων δωματίων, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τοὺς ταῦτα τὰ σιδηροῦχα λουτρὰ μεταχειριζομένους ἢ ἐὰν τοῦτο ἦναι ἀδύνατον, τοὐλάχιστον διά τινος διώρυγος νὰ μετενεχθῶσιν ἐντὸς τοῦ σημερινοῦ καταστήματος, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ γείνῃ χρήσιμον εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην σιδηρούχων ὑδά-

των. Ἡ φιλόστοργος Κυβέρνησις θέλει ἴσως διατάξει τὰ εἰκότα πρὸς μετοχέτευσιν τοῦ ὕδατος ἐντὸς τοῦ καταστήματος καὶ οὕτως θέλει εὐεργετήσει μεγάλως καὶ τοὺς πάσχοντας καὶ τὴν νῆσον, εἰς ἣν θέλουν, ἕνεκα τῆς χρήσεως τούτου τοῦ ἀδίκως παραμεληθέντος εὐεργετικοῦ δώρου τῆς φύσεως, συῤῥέει πλῆθος πασχόντων, ἐχόντων ἀνάγκην σιδηρούχων λουτρῶν καὶ ἀγνοούντων τὴν ὕπαρξιν τοιούτου δώρου τῆς φύσεως. Ἡ θερμοκρασία τοῦ ὕδατος τοῦ κακαβου ἀναβαίνει εἰς 42°, ἔχει ἁλμυρὰν, ὑπόπικρον, στυπτικὴν γεῦσιν καὶ ἀναδίδει ἀσθενῆ ὑδροθειωμένου ἀερίου ὀσμήν. Ἡ εἰδικὴ αὐτοῦ βαρύτης εἶναι 1, 030 καὶ μετὰ τὴν ἀπόψυξιν ἀποθέτει ἁλατῶδες, σκοριόχρουν καταβύθισμα, συνιστάμενον ἐξ ὀξειδίου τοῦ σιδήρου ὑδρομιγοῦς. Ἡ πόσις τοῦ εἰρημένου ὕδατος ὑποστηρίζει μεγάλως τὴν τῶν λουτρῶν ἐξωτερικὴν χρῆσιν καὶ δύναται νὰ φέρῃ τὴν ἴασιν διαφόρων χρονικῶν νοσημάτων. Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι λίαν θερμὸν πρέπει ν' ἀποψυχθῇ πρότερον ἀρκούντως, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ συμμιχθῇ μετὰ καθαροῦ ὕδατος, διὰ ν' ἀπο-

κατασταθῇ ἀραιότερον καὶ εὐκολώτερον πρὸς πόσιν.

Τὰ συστατικὰ τοῦ ὕδατος τούτου εἶναι τὰ ἑξῆς. 16 οὐγγίαι αὐτοῦ ἐμπεριέχουν.

Ἀνθρακικοῦ σιδήρου	0,800
Ἀνθρακικῆς τιτάνου	1,600
Ἀνθρακικοῦ νάτρου ὀξυνοῦ	1,350
Θειϊκῆς μαγνησίας	10,500
Θειϊκοῦ νάτρου	3,500
Ἐγχλωρίου νατρίου	24,800
Ἐγχλωρίου τιτάνου	1,500
Ἰωδίου νατρίου	ἴχνη
Βρωμίου νατρίου	ἴχνη
Ἀνθρακικοῦ ὀξέος	3 κυβικοὺς δακτύλους
Ὀργανικὰ μόρια	
Ἐκχυλισματικὴν ὕλην	
Ὑδροθειωμένου ἀερίου	1 κυβικὸν δάκτυλον
Χαλικοῦ ὀξέος	

Ἰαματικὴ ἐνέργεια τῶν σιδηρούχων ὑδάτων.

Ἡ περιγραφεῖσα χαλιβοθέρμη, ἥτις ἑνόνει διὰ τῶν περιεχομένων συστατικῶν τὰς ἐνεργείας τῶν ἁλικῶν καὶ τῶν σιδηρούχων ὑδάτων, δεικνύει τὰς ἀκολούθους ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ νοσοῦντος ὀργανισμοῦ.

1) Ἐπὶ τῶν αἱματοφόρων ὀργάνων τὰ ὕδατα ταῦτα ἐνεργοῦσι μεταβάλλοντα τὴν ποσότητα καὶ μῖξιν τοῦ αἵματος. 2) Ἐνεργοῦν ἐπὶ τοῦ τῆς μήτρας συστήματος. 3) Ἐπὶ τοῦ συστήματος τῶν μυῶν καὶ τῶν ὀστέων, τονίζοντα τὴν ἶνα. 4) Τονίζουσι τὰ ἐκκριτικὰ ὄργανα, ἰδίως δὲ τὰς βλεννομεμβράνας καὶ διὰ τῆς τονώσεως ταύτης συστέλλονται αὗται καὶ αἱ νοσεραὶ ἐκκρίσεις ἐλαττοῦνται. 5) Αὐξάνουν τὴν πλαστικότητα ἐν γένει καὶ τὴν γονιμότητα τῶν τε γυναικῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν. 6) Μεγίστην ἐνέργειαν δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν εἰς ἐκείνας τὰς ἀσθενείας, αἵτινες προέρχονται ἐκ γενικῆς ἀτονίας, οἷον κατὰ τῆς ἀτονίας τοῦ τῶν μυῶν καὶ τῶν αἱματοφόρων

ἀγγείων συστήματος, τὰς προερχομένας ἐξ ἀλλεπαλλήλων τοκετῶν, χρονίου θηλασμοῦ καὶ μεγάλων κενώσεων αἵματος, ἐφαρμόζονται δὲ ἰδίως εἰς τὴν χλώρωσιν καὶ τὴν ῥαχίτιδα. Αἱ χαλιβοπηγαὶ εὐδοκιμοῦν εἰς ἀσθενείας προερχομένας ἀπὸ ἀτονίαν τοῦ νευρικοῦ συστήματος πηγάζουσαν ἀπὸ ὑπερβάλλοντας ἐρεθισμοὺς ἢ μόνας ἢ ἡνωμένας μεθ' ὑπερβαλλούσης ἐκκρίσεως τῶν ὑγρῶν ἀπὸ κατάχρησιν τῶν ἀφροδισίων κλ. ἐνδείκνυνται εἰς ψυχικὰ νοσήματα, εἰς τὴν μελαγχολίαν, παράλυσιν, ἀτονίαν τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, τὴν ἐπιληψίαν κλ. Ἐνδείκνυνται εἰς νοσήματα τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλῆνος, προερχόμενα ἀπὸ ἀδυναμίαν· ὠφελοῦσι λ.χ. εἰς τὴν χρονίαν διάῤῥοιαν, δυσεντερίαν, εἰς βλεννοῤῥοίας, αἱμοῤῥαγίας; ἰδίως μητροῤῥαγίας χρονικὰς καθὼς καὶ εἰς τὴν ὑπέρμετρον διαπήδησιν τοῦ αἵματος ἐκ τῶν αἱμοῤῥοϊκῶν ὀργάνων, εἰς τὴν λευκόῤῥοιαν, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἐπιῤῥέπειαν πρὸς ἐξάμβλωσιν. Ὠφελοῦσι πρὸς τούτοις εἰς τὰς ἐμφράξεις τῶν ὀργάνων τῆς κάτω κοιλίας λ.χ. τοῦ σπληνὸς, ἥτις

εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συνέπεια χρονίων διαλειπόντων πυρετῶν...

Ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν, ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ Κακάβου, ἕνεκα τῆς πληθύος τῶν συστατικῶν καὶ τῆς μεγάλης θερμότητος ἔχει ἰσχυρὰν ἐρεθιστικὴν δύναμιν ἐπί τινων πασχόντων κατ᾽ ἐξοχὴν εἰς γυναῖκας ὑςερικάς. Εἰς τοιαύτην περίστασιν δύναται ἡ τοῦ ὕδατος ἐρεθιστικὴ δύναμις να ἐλαττωθῇ διὰ τῆς ἀναμίξεως τοῦ ὕδατος, πρῶτον μὲν πλειοτέρου, βαθμηδὸν δὲ ὀλιγωτέρου, μέχρις ὅτου τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ δὲν ἐπιφέρει τὸν εἰρημένον ἐρεθισμόν.

Περὶ τῆς χρήσεως τῆς σιδηρούχου ἰλύος.

Ἐπειδὴ διελάβομεν περὶ τῆς ἀποθέσεως σιδηρούχου ἰλύος ἐντὸς τῆς δεξαμενῆς, εἰς ἣν τὸ σιδηροῦχον ὕδωρ ἀναβρύει, καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς πεδιάδος, δι᾽ ἧς τὸ ὕδωρ διέρχεται πρὸς τὴν θάλασσαν, προσθέτομεν ἐν συντόμῳ, ὅτι ἡ ἐπίθεσις τοιαύτης σιδηρούχου μετὰ διαφόρων διαλυτικῶν ἁλάτων συμμεμιγμένης ἰλύος, φημίζεται εἰς

πᾶσας τὰς νόσους, αἵτινες πηγάζουσιν ἐξ ἀδυναμίας καὶ ἐνδείκνυται εἰς παραλύσεις, εἰς ἄτονα ἐξανθήματα καὶ ἕλκη τοῦ δέρματος, εἰς νευραλγίας κλ. Ἡ τοιαύτη ἰλὺς ἐφαρμόζεται ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος ἢ τοπικῶς μόνον καὶ μεταλλάσσεται συνεχῶς ἅμα ἀρχίσῃ νὰ ψυχραίνηται. Ἐὰν πρόκειται νὰ ἐνεργήσῃ ἐν εἴδει σιδηρούχου τονικοῦ καταπλάσματος ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος, ἀλείφεται λινὸν ὕφασμα μὲ δύω ἢ τριῶν δακτύλων τὸ πάχος ἰλὺν καὶ τυλίσσεται δι' αὐτοῦ ὁ ἀσθενὴς, ἔπειτα εξαπλοῦται ἐπάνω εἰς στρῶμα πλῆρες ἀχύρων, μέχρις ὅτου ἡ ἰλὺς ἀρχίσῃ νὰ ψυχραίνηται.

Ἡ ἐντὸς τοῦ λάκκου εὑρισκομένη ἰλὺς ἔχει ὑπομέλαν χρῶμα, εἶναι γλίσχρος τὴν ἀφὴν, ξηρανθεῖσα ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς γλώσσης προσκολλᾶται καὶ ἐμπεριέχει τ' ἀκόλουθα συστατικά.

Ἀργίλλου	15,000
Ἀμμωδῶν μορίων	19,00
Ἀνθρακικῆς τιτάνου	25.000
Θειϊκῆς τιτάνου	8,00
Ὑδροθειωμένου σιδήρου	5,00

Ὀξειδίου σιδήρου ὑδρομιγοῦς	18,00
Κρηνικοῦ σιδήρου	2,300
Θείου	1,500
Ὀργανικὰ μόρια Ἐκχυλισματικὴ ὕλη	6,500

Ἕν ἕτερον εἶδος ἰλύος σχηματίζεται πρὸς τούτοις τόσον εἰς τὸν λάκκον τοῦ Κακάβου, καθὼς καὶ εἰς τὰ μέρη, ὅπου τὸ θειοῦχον ὕδωρ ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡ ἰλὺς αὕτη συνίσταται εἰς πρασίνην τινὰ γλίσχραν ὕλην, συγκειμένην ἐξ ἀπείρου πλήθους κρυπτογάμων φυτῶν ἀλλήλοις συνπεριπεπλεγμένων, ἅτινα ὑπὸ τῶν Βοτανικῶν ὀνομάζονται Materia Priestleyana. Ἡ ἰλὺς αὕτη δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πολλάκις πρὸς κατασκευὴν καταπλασμάτων.

Ἐντὸς τῆς μάζης ταύτης, ἥτις σχηματίζεται ἐκ τῶν διαφόρων εἰς τὸ ὕδωρ εἰσπιπτουσῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν διὰ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός, καὶ ἥτις ἀποτίθεται ἰδίως εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ λάκκου τοῦ Κακάβου ἢ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος τούτου

ἐπιπλέει, διακρίνονται τὰ ἀκόλουθα κρυπτόγαμα. Priestleya botryoides, Ulva terrestris, Protococcus viridis, Chlamydomonas pulviscus, Lyngbya muralis, Schizogonium murale, Vaucheria terestris.

Ἐπειδὴ ὅμως τὰ φυτὰ ταῦτα δὲν ἀναγεννῶνται τόσον ταχέως, ὥστε νὰ ἐξαρκέσωσιν εἰς τὰς ἐνδεχομένας χρείας τῶν πασχόντων, δύνανται ὅμως ἅπαξ ἢ δὶς νὰ χρησιμεύσουν πρὸς τὸν εἰρημένον σκοπόν· ῥίπτομεν αὐτὰ ἐκ νέου εἰς τὸ θερμὸν ὕδωρ καὶ ἀφ' οὗ ἀφεθῶσιν ὥρας τινὰς ἐντὸς τοῦ ὕδατος καθίστανται ἐκ νέου χρήσιμα.

Ἡ ἐκ φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν οὐσιῶν συνισταμένη μάζα αὕτη εἶναι γλίσχρος τὴν ἀφὴν, ἀναδίδει ὀσμὴν ἀσθενῶς θειώδη, ἀναπτύσσει πομφόλυγας συνισταμένας ἐξ ἀνθρακικοῦ καὶ πρωτοϋδρογοανθρακούχου ἀερίου, ἔχει γεῦσιν ἁλμυροτάτην, πικρίζουσαν, στυπτικὴν καὶ διατηροῦσαν πολὺν καιρὸν μεγάλον βαθμὸν θερμότητος.

Τὰ τοιαῦτα καταπλάσματα εἰς τὴν φυσικήν των κατάστασιν ἐπιτιθέμενα, δύνανται νὰ παρέ-

ξωσιν ὠφέλειαν κατὰ ῥευματικῶν καὶ ἀρθριτικῶν πόνων, οἰδημάτων, χοιραδιακῶν ἑλκώσεων.

Ὁ Πλίνιος λέγει·

«Mucus qui in aquis fuerit podagris prodest».

« Ὁ εἰς ὕδατα σχηματιζόμενος μύκης ὠφελεῖ » τοῖς ποδαλγοῦσιν. »

Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἰλύος, τόσον αὐτῆς ὡς καὶ τῆς σιδηρούχου ἢ θειώδους, περὶ ὧν τὰ εἰκότα ἐξεθέσαμεν, γίνεται κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον.

Ἡ ἰλὺς αὕτη χρησιμεύει διὰ γενικὰ ἢ τοπικὰ λουτρὰ, εἰς τὴν πρώτην περίστασιν περιαλείφεται ἐπί τινος λινοῦ ὑφάσματος καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἐντυλίσσεται ὁ πάσχων ἢ τὸ περιειλημμένον λινὸν ὕφασμα ἐπιτίθεται ἐπὶ τοῦ πάσχοντος ὀργάνου, ἐφ' οὗ διαμένει μέχρις οὗ τὸ κατάπλασμα ψυχρανθῇ καὶ ἀκολούθως ἀνταλλάσσεται διὰ νέας ἰλύος.

Περὶ τῆς ἐσωτερικῆς χρήσεως ἀμφοτέρων τῶν ὑδάτων.

Ἡ τῶν ὑδάτων τούτων χρῆσις περιωρίσθη

μέχρι τινὸς σχεδὸν μόνον εἰς τὴν ἐξωτερικὴν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς των πρὸς λουτρὰ καὶ ὅλως διόλου παρημελήθη ἡ πόσις αὐτῶν, ἥτις εἰς τοὺς τὰ λουτρὰ ἐπισκεπτομένους μεγαλως δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἰαματικὴν τῶν λουτρῶν ἐνέργειαν.

Πρὸς τούτοις ἐκ τῆς πόσεως θέλουν ὠφελεῖσθαι ὅσοι τῶν πασχόντων δεν δύνανται νὰ προσέλθωσι πρὸς χρῆσιν τῶν λουτρῶν.

Ἐπειδὴ τὰ ὕδατα ταῦτα εἶναι θερμὰ, πρέπει νὰ ψυχρανθῶσι διὰ τοῦ προλαβόντως εἰρημένου τρόπου καὶ οὕτω ψυχρὰ ἀποκατασταθέντα νὰ πίνωνται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον, ὅστις κατὰ τὰς περιστάσεις, τὰς ὁποίας θέλει ἐκτιμήσει ὁ τῶν λουτρῶν ἰατρὸς δύναται νὰ τροποποιηθῇ.

Τὸ θειοῦχον ὕδωρ, ὡς ἔχον ὑπόπικρον γεῦσιν, δύναται νὰ πίνηται εἰς τὴν φυσικήν του κατάστασιν ἄνευ τινος συμμίξεως ἢ λ. χ. μεθ' ὕδατος ἢ μὲ ὀῤῥὸν τοῦ γάλακτος, ἢ ἴσως μετά τινων διαλυτικῶν φυτικῶν οὐσιῶν λ.χ. τοῦ καπνοῦ, τῆς πικραφάκης, τοῦ θρίδακος, Herba Fumariae, Taraxaci, Lactucae. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὕδατος νή-

στης πίνει ὁ πάσχων τὴν πρωΐαν κατ᾽ ἀρχὰς 1—2 ποτήρια μέχρις ὅτου τὰ πεπτικὰ ὄργανα τὸ συνειθίσωσι, περὶ δὲ τὴν ἑσπέραν 1—2 ἔτι ποτήρια, ἐξακολουθῶν τὴν πόσιν κατὰ τὸν ἐκτεθέντα τρόπον ἐπὶ πλεῖστον χρόνον καὶ πολλάκις ἐπί τινας μῆνας.

Διὰ δὲ τὴν πόσιν τοῦ σιδηρούχου ὕδατος τοῦ Κακάβου ἀναφέρωμεν μόνον, ὅτι, ἐπειδὴ τὸ ὕδωρ τοῦτο εἶναι πολλὰ στυπτικὸν καὶ πικρὸν, εἶναι καλὸν νὰ συμμιγνύηται πρότερον μετὰ συνήθους ὕδατος διὰ ν᾽ ἀποκαθίσταται ἀραιότερον καὶ πρὸς πόσιν εὐκολώτερον, νὰ προστίθεται δὲ εἰς αὐτὸ ὀῤῥὸς γάλακτος ἢ ὀξυνωπὸς λευκὸς οἶνος, ἐὰν αἱ περιστάσεις τὸ ἐπιτρέψουν.

Τοῦτο τὸ σιδηροῦχον ὕδωρ πρέπει νὰ πίνηται εἰς ὀλιγώτερον ποσὸν ὡς ἐνεργητικώτερον τοῦ θειούχου καὶ ν᾽ ἀρχίζῃ ὁ πάσχων μετὰ $1/2$ — 2 εἰς τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας, προσέχων νὰ μὴ τῷ ἐπιφέρει ἔμφραξιν τῶν φυσικῶν ἐκκενώσεων, στενοχωρίαν ἢ ἄλλα συμπτώματα, ἅτινα ἡ τῶν σιδηρούχων ὑδάτων πόσις δύναται νὰ ἐπιφέρῃ.

Περὶ γεμίσματος καὶ μετακομίσεως τῶν ὑδάτων τούτων.

Ἂν καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὰ μεταλλικὰ ὕδατα ἔχουν περισσοτέραν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος πινόμενα εἰς τὴν πηγήν των, τὰ περισσότερα μόλα ταῦτα δύνανται νὰ διατηρήσωσιν ἐπὶ πολὺ τὴν ἰαματικὴν αὐτῶν δύναμιν καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἀλλοιώσεως νὰ μετακομισθῶσιν εἰς ἀπωτάτους τόπους. Αὐτὸ τοῦτο δύναται νὰ γένῃ εἰς τὰ ἀνωτέρω περιγραφέντα ὕδατα, ἅτινα καλῶς εἰς φιάλας ἐντεθέντα διατηροῦσιν ἐπὶ ἔτη τινα τὰς ἰαματικὰς αὐτῶν δυνάμεις, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται·

α.) Ἡ λάγηνος, ἥτις θέλει χρησιμεύσει πρὸς μετακομιδὴν τοῦ ὕδατος νὰ ἦναι ἐξ ὑέλου ἢ ἀργίλλου καλῶς ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ὑελωμένη.

β′.) Πρὶν πληρωθῇ ἀπὸ τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ νὰ καταβρέχηται πρῶτον καὶ ἔπειτα νὰ πληροῦται κοινοῦ ὕδατος. Μετὰ δὲ 12 ὥρας εἰσέτι πλήρης

ὕδατος ὑπάρχουσα νὰ ἦναι ἐπιτηδεία πρὸς πλήρωσιν ἐκ μεταλλικοῦ ὕδατος.

γ'.) Αἱ τοιαῦται λάγηνοι πρὸς πλήρωσιν πρέπει νὰ βυθίζονται εἰς τὸ ὕδωρ ἢ νὰ τίθενται ὑπὸ τὸν σίφωνα, ἐξ οὗ ἀναβρύει τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ προτιμότερον εἶναι τὸ πρῶτον.

δ'.) Αἱ πήλινοι λάγηνοι πρέπει νὰ ζέωνται πρῶτον πρὸς διάλυσιν τῆς τυχὸν ἐμπεριεχομένης βυρσοδεψικῆς ὕλης, ἥτις δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ἀλλοίωσιν εἰς τὸν σίδηρον, ἂν οὗτος ἐνυπάρχῃ εἰς τὸ ὕδωρ, καθὼς καὶ εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ Κακάβου.

έ.) Αἱ λάγηνοι ἔπειτα κλείονται καλῶς διὰ προλαβόντως ζεσθέντων φελλῶν πρὸς διάλυσιν τῆς βυρσοδεψικῆς αὐτῶν ὕλης, ἐξ ἧς ἤθελεν ἀλλοιωθῇ τὸ σιδηροῦχον ὕδωρ, καὶ σφραγίζονται καὶ οὕτως ἐντίθενται εἰς κιβώτια καὶ ἀποστέλλονται. Δὲν εἶναι δὲ ἀδιάφορος οὐδ' ἡ ὥρα τοῦ ἔτους καὶ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν πρέπει νὰ πληρῶνται καὶ πρὸς τοῦτο ἡ καταλληλοτέρα εἶναι ἡ πρωΐα τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ φθινοπώρου.

Ὡσαύτως πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς τὸ γέμι-

σμα τοῦ θειούχου ὕδατος, ὥστε νὰ μὴν ἐμπέσωσιν εἰς τὸ ὕδωρ ὀργανικὰ μόρια, καθότι ἀποσυντίθεται τὸ ὕδωρ ταχέως, ἀλλοιοῦται καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως ταύτης ἀναπτύσσεται δυσωδία, ἥτις ἐμποδίζει τὴν τοῦ ὕδατος ἐσωτερικὴν χρῆσιν. Σημειώνομεν ἐνταῦθα ὅτι ἡ Β. Κυβέρνησις διέταξε πρὸ χρόνων κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ σοφοῦ ἰατροσυνεδρίου τὸ γέμισμα διαφόρων τῆς Ἑλλάδος ἰαματικῶν ὑδάτων, ὡς τῶν ὑδάτων τῆς Κύθνου, τῆς Σαντορινῆς καὶ τῆς Πάρου εἰς φιάλας ἰδιαιτέρας μελαίνας μὲ τὸ τῆς νήσου ὄνομα, μόλον τοῦτο ἡ τόσον ἐπωφελὴς αὕτη ἐργασία, ἥτις ἠδύνατο νὰ δώσῃ μεγάλην ὑπόληψιν εἰς τὰ ἐγχώρια ὕδατα, παρημελήθη ἀκολούθως.

Ὁδηγίαι ἀφορῶσαι τὴν χρῆσιν τῶν λουτρῶν καί τινες βελτιώσεις εἰσακτέαι.

Ἡ καταλληλοτέρα ὥρα τῆς ἡμέρας πρὸς χρῆσιν τῶν λουτρῶν εἶναι τὸ πρωῒ μεταξὺ τῆς 7ης

μέχρι τῆς 10ης ὥρας, διότι ὁ μετέπειτα καύσων τῆς ἡμέρας ἐπενεργεῖ ἀσθενωτικῶς ἐπὶ τοῦ νοσοῦντος ὀργανισμοῦ. Ἡ διαμονὴ ἐντὸς τοῦ λουτροῦ δὲν πρέπει νὰ παρεκτείνηται πλέον τῆς ἡμισίας ὥρας καὶ μόνον εἰς ἰδιαιτέρας περιστάσεις, τὰς ὁποίας δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ ὁ τὰς ἰδιότητας τῶν λουτρῶν γνωρίζων ἰατρὸς, δύναται νὰ μεταχειρισθῇ ὁ πάσχων δύο λουτρὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καθότι ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν, ὅτι πολλοὶ τῶν θελησάντων νὰ ταχύνωσι τὴν θεραπείαν τοῦ νοσήματός των καὶ μεταχειρισθέντων δύο ἢ τρία λουτρὰ τὴν ἡμέραν ἐβλάφθησαν μᾶλλον παρ' ὠφελήθησαν.

Λίαν ὠφέλιμον καὶ σκόπιμον ἤθελεν εἶσθαι νὰ σκεπασθῶσιν οἱ μαρμάρινοι λουτῆρες, εἰς οὓς τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς δεξαμενῆς μετοχετεύεται διὰ νὰ διατηρῆται ἐπὶ μακρότερον ἡ θερμότης τοῦ ὕδατος, τ' ὁποῖον δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ διὰ τῆς ἐπιθέσεως ξυλίνου τινὸς σκεπάσματος ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων λουτήρων.

Ἡ μεταξὺ τῆς ἐν τῷ λουτρῷ διαμονῆς ἐλαφρὰ

τριβὴ τοῦ πάσχοντος μέρους ἢ ἡ κατὰ τὰς περιστάσεις ἐπίθεσις τῆς ἰλύος ἐπὶ τοῦ πάσχοντος ὀργάνου ἐνεργεῖ ἐπωφελῶς εἰς οἰδήματα, εἰς ἐμφράξεις τῶν ὀργάνων τῆς κάτω κοιλίας κλ.

Μετὰ τὴν ἄμεσον χρῆσιν τοῦ λουτροῦ πρέπει ὁ πάσχων ν' ἀναπαύηται εἰς τὴν κλίνην καλῶς ἐσκεπασμένος, περιμένων τὴν ἀνάπτυξιν ὠφελίμου ἱδρῶτος καὶ ὕπνου ἐπωφελοῦς. Ἡ δὲ ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξέγερσις εἶναι ἡ καταλληλοτέρα ὥρα διὰ τὸ σύνηθες πρόγευμα.

Ἐὰν οἱ πάσχοντες δὲν δύνανται νήστεις νὰ ὑποφέρωσι τὴν χρῆσιν τῶν λουτρῶν, συγχωρεῖται πρὶν ἐμβῶσιν εἰς ταῦτα νὰ πίνωσι τζικολάταν ἢ καφφὲ ἢ τέϊ.

Εἰς τὴν εἰρημένην περίστασιν ἀποδοκιμάζομεν τὴν χρῆσιν ἀμφοτέρων συνάμα τῶν λουτρῶν, δηλαδὴ τῶν τοῦ Κακάβου καὶ τῆς δεξαμενῆς, διότι ἐν ἀγνοίᾳ τῶν πασχόντων ἐπεκράτει πρότερον ἡ συνήθεια νὰ μεταχειρίζωνται πολλοὶ τὸ μὲν πρωῒ φέρ' εἰπεῖν τὸ θειοῦχον ὕδωρ, τὸ δὲ ἑσπέρας τὸ ὕδωρ τοῦ Κακάβου, τὰ ὁποῖα ὡς ἴδο-

μεν καὶ κατὰ τὰ συστατικά των καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειάν των, ἀντίθετα ὄντα, ἐπιφέρουσιν ἀναγκαίως βλάβην μᾶλλον ἢ ὠφέλειαν.

Περὶ τῶν διὰ τοὺς προσερχομένους καταλλήλων καταστημάτων κτλ.

Μία τῶν μεγαλητέρων ἀναγκῶν, διὰ τὴν τῶν λουτρῶν τούτων μᾶλλον ἐκτεταμένην χρῆσιν, ἦτον ἡ παρουσία δοκίμου τινὸς ἰατροῦ κατὰ τοὺς μῆνας, καθ' οὓς εἰς ταῦτα προστρέχουσιν οἱ ἀσθενεῖς.

Ἡ φιλόστοργος Βασιλικὴ Κυβέρνησις περὶ πολλοῦ ποιουμένη, ὅσον ἐσυγχώρουν αἱ περιστάσεις, τὰ λουτρὰ ταῦτα πρὸς ὄφελος τῶν ἐκεῖ προσερχομένων, διόρισεν ἰδιαίτερον ἰατρὸν τῶν λουτρῶν, ὅστις μελετήσας τὰς τῶν ὑδάτων ἰδιότητας καὶ ἐνεργείας δίδει εἰς τοὺς προσερχομένους τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτῶν τῶν ὑδάτων κλ. προφυλάττων διὰ τῶν καταλλήλων μέσων τοὺς προσελθόντας ἀπὸ τὰς τυχὸν νοσερὰς προσβολάς.

Δὲν δυνάμεθα εἰς τὴν περίστατιν ταύτην νὰ ἐκφράσωμεν δεόντως τὴν ἐνδόμυχον ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ φροντίσῃ ἡ ἅπαντα τὰ καλὰ περιποιουμένη φιλόστοργος Β. Κυβέρνησις, ὥστε κατὰ τοὺς ἐαρινοὺς μῆνας νὰ διευκολυνθῇ ἡ τῶν πασχόντων μετάβασις διά τινος ἀτμοπλοίου, καθότι οἱ πάσχοντες ταξειδεύοντες διὰ τῶν συνήθων πλοιαρίων ἀναγκάζονται νὰ ταλαιπωρῶνται ἐκτιθέμενοι εἰς τὴν ἐπιῤῥοὴν τῶν στοιχείων κατά τε τὴν μετάβασιν καὶ τὴν ἐκ τῶν λουτρῶν ἐπάνοδον.

Ἐὰν κατορθωθῇ ἡ τοσάκις ἐπαναληφθεῖσα αὕτη εὐχὴ, ἤθελεν εὐεργετηθῆ τόσον ἡ νῆσος, καθὼς πρὸ πάντων καὶ οἱ πρὸς τὰ λουτρὰ ταῦτα προσερχόμενοι ἀσθενεῖς, καθότι πλῆθος πασχόντων, οἵτινες τὴν σήμερον, ἕνεκα τῆς κακοπαθείας τῆς μεταβάσεως, δυσκολεύονται νὰ μεταβῶσιν, ἤθελον προσέρχεσθαι πρὸς ταῦτα τὰ ὕδατα καὶ ἀρύεσθαι τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν.

Ἐπὶ τῆς πηγῆς ταύτης ἀνηγέρθη παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἀρκετὰ ὡραῖον οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον παρέχει εἰς τοὺς τὰ θερμὰ ἐπισκεπτομένους πᾶ-

σας τὰς εὐκολίας καὶ ὄχι μικρὰν συνδρομὴν εἰς τοὺς νοσοῦντας.

Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἔχει εἰς τὸ κάτω μέρος τὴν ἀρχαῖαν δεξαμενὴν, ἐξ ἧς τὸ θερμὸν ὕδωρ διὰ σωλήνων εἰσάγεται εἰς 9 μικρὰ καὶ 2 μεγαλήτερα δωμάτια, εἰς ἃ εὑρίσκονται εὐρύχωροι λουτῆρες.

Τὸ ἄνω μέρος τοῦ καταστήματος ἐμπεριέχει 17 δωμάτια πρὸς ὑποδοχὴν τῶν νοσούντων.

Ἐκτὸς καὶ πλησίον τοῦ Βασιλικοῦ τούτου καταστήματος εὑρίσκεται ἰδιωτικόν τι οἰκοδόμημα ἐμπεριέχον 9 κοιτῶνας πρὸς ὑποδοχὴν 25—26 ἀσθενῶν, εἰς δὲ τὸ κάτω αὐτοῦ μέρος ἓν ἐργαστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον πωλοῦνται τὰ πλέον ἀπολύτως ἀναγκαῖα τρόφιμα. Ὡσαύτως εὑρίσκεται καὶ ἐνταῦθα ἐκκλησία, εἰς ἣν ἑκάστην ἑβδομάδα τελεῖται ἡ λειτουργία, καθὼς καὶ ἄλλα δύο οἰκοδομήματα καὶ μικρά τις ἐκκλησία πρὸς ὑποδοχὴν τῶν εἰς τὰ ὕδατα προσερχομένων πτωχῶν.

Ταῦτα εἶναι τὰ πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἀσθενῶν ὑπάρχοντα ἐνταῦθα κτήρια, ἅτινα κατὰ τὸ μᾶλ-

λον ἢ ἧττον παρέχουν τὴν ἀπαιτουμένην παραμυθίαν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, μόλον τοῦτο τὸ $^3/_4$ τῆς ὥρας περίπου ἀπέχον καὶ εἰς ὡραιοτάτην θέσιν κείμενον χωρίον, εἰς ὃ ἄγει καλὸς καὶ βατὸς δρόμος, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἀσθενεῖς, οἵτινες εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ καταβαίνουν καθ' ἑκάστην πρὸς τὰ λουτρὰ, καθότι ἡ μετρία αὕτη κίνησις αὐξάνουσα τὴν ἄδηλον διαφόρησιν εἶναι συντελεστικοτάτη εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ῥευματικῶν καὶ ἀρθριτικῶν παθήσεων.

Καθόσον δὲ ἀφορᾷ τὰ ἔξοδα διὰ τὰ λουτρὰ ἐπροσδιωρίσθη παρὰ τῆς Β. Κυβερνήσεως τὸ ἑξῆς. Διὰ κάθε λουτρὸν πληρώνεται μόνον $^1/_2$ δραχμὴ 1 $^1/_2$ δραχμὴ δὲ διὰ τὸ δωμάτιον καθ' ἑκάστην.

Εἰς δὲ τοὺς πρὸς τὰ λουτρὰ προσερχομένους ἐνδεεῖς δὲν παραχωρεῖται μὲν δωμάτιον μόλον τοῦτο διὰ τὴν τῶν λουτρῶν χρῆσιν δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ πληρώσωσι.

Μέχρις ὥρας τὰ ὀλίγα εἰσοδήματα ἅτινα ἡ Β. Κυβέρνησις ἀπολαμβάνει δὲν ἐξαρκοῦν πρὸς διατήρησιν τοῦ καταστήματος, διὰ τὴν πληρωμὴν

τοῦ παρὰ τοῖς λουτροῖς ἰατροῦ, τοῦ ἐπιστάτου, τῶν φυλάκων, διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν λουτήρων κλ. ἀλλὰ ἡ Β. Κυβέρνησις κηδομένη τῆς τῶν ὑπηκόων ὑγείας κάμνει τὴν χρηματικὴν ταύτην θυσίαν, καὶ διὰ τῆς συῤῥοῆς πλειοτέρων ἀσθενῶν τὰ εἰσοδήματα θέλουν μετ᾽ ὀλίγον ἐξισωθῆ μὲ τὰ ἔξοδα.

Περὶ Διαίτης.

Ἡ χρῆσις τῶν θερμῶν ὑδάτων ἀτενίζει τὸ ὑγειὲς πολὺ δὲ μᾶλλον τὸ νοσοῦν ἀνθρώπινον σῶμα. Τούτου ἕνεκα ἡ τροφὴ πρέπει νὰ ἦναι εὔπεπτος καὶ συγχρόνως θρεπτικὴ, καὶ ὡς τοιαύτη δύναται νὰ συστηθῇ ἡ χρῆσις τρυφερῶν κρεάτων, πτηνῶν, ἰχθύων, ὄχι ὅμως περδίκων, περιστερῶν καὶ τῶν ὁμοίων, τὰ ὁποῖα οἱ κυνηγοὶ καθ᾽ ἑκάστην εἰς τοὺς ἀσθενεῖς προσφέρουσιν. Ἐκ δὲ τῶν ἀμυλωδῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν, συσταίνομεν τὴν χρῆσιν τοῦ Σάγου, τῆς ὀρύζης, τῶν γαιομήλων ποικίλως ἐσκευασμένων, ἐπίσης τὴν χρῆσιν διαφόρων ἀγρίων καὶ

ἡμέρων χόρτων, ὡς ῥαδικίων, κολοκυνθίων, τεύτλων τῶν παμιῶν, ἐκ δὲ τῶν ὀπωρικῶν χρησιμότερα ἔστωσαν τὰ ὥριμα κερασια, μῆλα, σταφυλαὶ, ἀρμενικὰ μῆλα· πρέπει ὅμως ν' ἀποφεύγουσιν τοὺς ἀώρους καρποὺς, τοὺς ὁποίους συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς χρήσεως τῶν λουτρῶν μεταφέρουσιν ἀπὸ ἄλλας νήσους. Ἡ χρῆσις τοῦ καφφὲ καὶ τῆς τζοκολάτας ἐπιτρέπεται, ἀρκεῖ νὰ γίνηται μετὰ μετριότητος, ἡ δὲ χρῆσις παχέων, καπνιστῶν κρεάτων καὶ ἁλατισμένου τυρίου εἶναι κατὰ πάντα λόγον ἐπιβλαβής. Ἡ μετρία πόσις τοῦ οἴνου εἰς τοὺς συνειθισμένους δὲν ἀπαγορεύεται, ἀπαγορεύεται ὅμως ἐξ ὁλοκλήρου ἡ τῶν ἄλλων οινοπνευματωδῶν ῥευστῶν λ.χ. τοῦ ῥακίου, ῥοσολίου κλ.

Μέγα εὐεργέτημα ἤθελεν εἶσθαι, ἂν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τῶν λουτρῶν χρήσεως ἤθελεν ὑπάρχει ἰδιαίτερόν τι ξενοδοχεῖον διὰ νὰ εὑρίσκουν οἱ εἰς τὰ λουτρὰ προσερχόμενοι τροφὴν κατάλληλον καὶ ἀνάλογον τῷ νοσήματι αὐτοῦ ἕκαστος· διότι ἐκ τῆς ὑπάρξεως τοιούτου, καθὼς καὶ ἐκ τῆς ἐλ-

λείψεως τῶν κυριωτέρων ἐδωδίμων ἀναγκάζονται πολλάκις οἱ ἀσθενεῖς νὰ τρώγωσι βρώματα ὅλως ἀντίθετα καὶ ἐπιβλαβῆ εἰς αὐτούς. Μόλον τοῦτο δύναταί τις νὰ προμηθευθῇ τ' ἀναγκαῖα τρόφιμα ἐκ τῶν πλησίων χωρίων πάντοτε πρόσφατα.

Μεταξὺ ἄλλων βελτιώσεων, αἵτινες δύνανται νὰ πραγματοποιηθῶσιν, ὠφελιμώτατον ἤθελεν εἶσθαι εἰς τοὺς τὰ λουτρὰ ἐπισκεπτομένους, ἂν ἐγίνετο φροντὶς ὁπωσοῦν πλέον ἐκτεταμένης δενδροφυτίας πέριξ τοῦ σημερινοῦ καταστήματος διὰ νὰ δυνηθῶσιν οἱ ἀσθενεῖς νὰ κάθηνται ἢ νὰ περιφέρονται ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων, καθότι τὰ μικρὰ δωμάτια τοῦ καταστήματος, ἐντὸς τῶν ὁποίων οἱ ἄνθρωποι βιάζονται νὰ μένουν κεκλεισμένοι ὅλην τὴν ἡμέραν, στενοχωροῦσι μᾶλλον αὐτοὺς καὶ πασίγνωστον εἶναι, ὅτι ἡ ἐνέργεια τῶν ἰαματικῶν ὑδάτων ὑποστηρίζεται τὰ μέγιστα δι' ἠθικῆς ἡσυχίας, εὐθυμίας, δι' ἀπαλλαγῆς τῶν φροντίδων, διατριβῆς εἰς ὀξυγονοῦχον ἀέρα καὶ τοιοῦτος εἶναι ὁ ἀὴρ τῶν κήπων ἢ τῶν δενδροφύτων μερῶν.

Πρὸς τούτοις εὐταξία τοῦ βίου καὶ μετρία τοῦ σώματος κίνησις, κατ' ἐξοχὴν δὲ καλὴ κατάλληλος δίαιτα, περὶ τῆς ὁποίας ἀρκούντως ἀνωτέρω ἐπραγματεύθημεν, εἶναι τὰ συντελεστικώτατα πρὸς ταχεῖαν ἀνάῤῥωσιν.

Ἐπειδὴ ἐπεσκέφθην τὴν νῆσον πολλάκις καὶ γνωρίζω τὸν τόπον ἐκ τοῦ σύνεγγυς, δὲν νομίζω ἀνωφελὲς εἰς τοὺς βουλομένους νὰ μεταβῶσιν αὐτόθι νὰ δώσω τινὰς ὁδηγίας ἀφορῶσας τὰς εὐκολίας των καὶ ἰδίως εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτὴν ἀσθενεῖς.

Οἱ πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν λουτρῶν μεταβαίνοντες εὑρίσκουν ἐντὸς καὶ τοῦ Β. καὶ τοῦ ἰδιαιτέρου καταστήματος δωμάτια μετὰ τραπέζης ἄνευ ἄλλης σκευῆς, καὶ διὰ τοῦτο οἱ προσερχόμενοι πράττουν καλῶς, ἐὰν κομίζωσι μεθ' ἑαυτῶν κλίνας, στρώματα καὶ σκεπάσματα, ὡς καὶ ὅ,τι κατάλληλον πρὸς προφύλαξίν των νομίζουν. Ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀγορὰ τροφίμων δὲν εἶναι τόσον εὔκολος, ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως τοῦ χωρίου, δύναται συγχρόνως νὰ φέρωσι μεθ' ἑαυτῶν ἐπίσης τὰ κυριώ-

τερα τῶν τροφίμων, ἅτινα δύνανται νὰ διατηρηθῶσι διά τινα καιρὸν λ. χ. ὀρύζον, ζάκχαριν, καφφὲ, οἶνον, σάγον, γαιόμηλα κλ.

Μεταξὺ τῶν ὀλίγων διασκεδάσεων, τὰς ὁποίας δύνανται νὰ εὕρωσιν οἱ ἀναῤῥώσαντες, ἀναφέρομεν τὸ κατὰ τὸν μῆνα Αὔγουστον κυνήγιον τῶν περδίκων, τρυγόνων κλ. αἵτινες κατὰ τὸ λέγειν τῶν κατοίκων ἦσαν πρότερον τοσοῦτον πολυάριθμαι, ὥστε ἐκ τοῦ πλήθους καὶ τῆς φωνῆς αὐτῶν τὸ σιδηροῦχον ὕδωρ, εἰς ὃ ἐπέτουν πρὸς πόσιν ὕδατος ἐπωνομάσθη Κάκαβος.

Περὶ τῆς πρὸς χρῆσιν τῶν ὑδάτων καταλλήλου ἐποχῆς.

Ὡς πρὸς τὴν ὥραν τοῦ ἔτους, καθ' ἣν πρέπει νὰ γίνηται χρῆσις τῶν ἰαματικῶν τούτων λουτρῶν, καταλληλοτέρα εἶναι ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τῆς 15 Ἰουνίου, καὶ πάλιν ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου μέχρις ἀρχῶν Σεπτεμβρίου· πρέπει δὲ νὰ διακόπτηται ἡ χρῆσις τῶν λουτρῶν

κατὰ τὰ μεγάλα θερινὰ καύματα, καθότι τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἠτονισμένον, ἕνεκα τῆς θερμότητος, ὑπόκειται εἰς διαλείποντας πυρετοὺς, οἵτινες ἐνίοτε κατὰ τὸν Ἰούνιον καὶ Ἰούλιον ἐνταῦθα ἀναφαίνονται, καὶ ὑπὸ τῶν ὁποίων οἱ τὰ λουτρὰ ἐπισκεπτόμενοι εὐκόλως ἁλίσκονται. Αἰτία δὲ τῶν ἐκεῖ ἀναφαινομένων πυρετῶν εἶναι ἕλος τι πλησίον τῶν λουτρῶν κείμενον, ἐκεῖ ὅπου ἀμφότερα τὰ ἰαματικὰ ὕδατα εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἰαματικῶν ὑδάτων ὑπὸ τοῦ ἐν καιρῷ κλύδωνος εἰσερχομένου θαλαττίου ὕδατος ἀναπτύσσονται διάφορα καύσιμα ἀέρια, συνιστάμενα ἐκ βορβορώδους ἀερίου, ὑδροθειωμενου καὶ ἀνθρακικοῦ ἀερίου κλ. ἅτινα ἐνεργοῦσιν ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῆς ὑγείας. Δι' ὀλίγων ἐξόδων δύνανται νὰ ληφθῶσι τὰ κατάλληλα μέτρα, ὥστε νὰ κωλυθῇ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἀερίου τούτου, ἥτις εἶναι κατ' ἐμὴν γνώμην ἡ μόνη πηγὴ τῶν ἐκεῖσε διαλειπόντων πυρετῶν. Ἡ ἀποξήρανσις τοῦ ἕλους ἤθελεν εἶσθαι τὸ καταλληλότερον μέσον πρὸς ἐξαφάνησιν τῆς δυσκρασίας τούτου τοῦ ἀέρος.

Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι, οἱ τὰ λουτρὰ κατὰ τὸ φθινόπωρον ἐπισκεφθέντες ὠφελήθησαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περισσότερον ἢ ἐκεῖνοι, οἵτινες χρῶνται τούτων τὴν ἄνοιξιν.

Περὶ τῆς χρήσεως τῶν λουτρῶν καὶ ἰλυολούτρων κατὰ τῆς ἐλεφαντιάσεως.

Ἐκ τῆς χρήσεως τῶν λουτρῶν παρετηρήθη πολλάκις σημαντικὴ ὠφέλεια κατὰ τῆς ἀρξαμένης ἐλεφαντιάσεως καὶ δια τοῦτο καταφεύγουν εἰς ταῦτα κατ' ἔτος οἱ ἐλεφαντιῶντες. Καὶ ἐπειδὴ δὲ ἐντὸς τοῦ καταστήματος δὲν εἶναι δεκτοὶ, πλησίον τοῦ εἰρημένου ἕλους ἤθελεν εἶσθαι ὁ καταλληλότερος τόπος διὰ νὰ γίνῃ δι' αὐτοὺς ξυλίνη τις καλύβη, χρώμενοι ἐνταῦθα τὰ λουτρὰ ἵνα προφυλάττωνται ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῶν στοιχείων. Ἡ ἐνταῦθα ἀφθόνως εὑρισκομένη ἰλὺς δύναται νὰ χρησιμεύσῃ δι' αὐτοὺς ὡς ἰλυόλουτρον κατὰ διαφόρων ἑλκώσεων, καθὼς καὶ πρὸς διάλυσιν σκληροτραχήλων οἰδημάτων καὶ ἐμφράξεων κλ.

Ἰατρικαὶ παρατηρήσεις ὡς πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῶν λουτρῶν.

Ὡς πρὸς τὰ εὐτυχῆ ἀποτελέσματα ἀναφέρομεν παρατηρήσεις τινὰς τοῦ ἀξιοτίμου φίλου ἰατροῦ Κυρίου Δροσινοῦ διατρίψαντος χρόνον τινὰ εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀσχοληθέντος περὶ τὴν μελέτην τῶν ἰαματικῶν ἰδιοτήτων τῶν λουτρῶν τούτων.

Εἰς διάστημα σχεδὸν δεκατεσσάρων μηνῶν κατέφυγον εἰς τὰ ἰαματικὰ ταῦτα ὕδατα σχεδὸν 500 ἀσθενεῖς· μεταξὺ δὲ 84 πασχόντων, οἵτινες ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὸν ἰατρὸν ἱκανὸν χρόνον τὰ μέσα τῆς μεθοδικῆς καὶ ἁρμοδίας χρώμενοι διαίτης ὁμοῦ μὲ τὴν χρῆσιν τῶν ὑδάτων καὶ τὴν βοήθειαν τῶν ἰατρικῶν, ἦσαν σχεδὸν 70 τὸν ἀριθμὸν μὲ ἐσωτερικὰς ἀσθενείας καὶ 13 μὲ ἐξωτερικὰς δηλ. μὲ

Ῥευματισμὸν	Κ.	34
Ἀρθρίτην		5
Παραλύσεις		6
		45

Μεταφορὰ τῶν ὄπισθεν	45
Ἀφροδισιασμοὺς	3
Ἐξογκώσεις τῶν σπλάγχνων	3
Ὑστερισμὸν	20
Ἀγκυλώσεις	3
Σύριγγας	1
Ἐξανθήματα	9
	84

Οἱ πλεῖστοι τούτων ἔλαβαν προφανεστάτην βοήθειαν καὶ ἰάθησαν, ἐκτὸς ὀλίγων ἀναχωρησάντων μὲ μικρὰν ἀνακούφησιν.

Τὰ μεταλλικὰ ὕδατα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνονται ὠφέλιμα εἰς τοὺς ῥευματισμοὺς, ἐπειδὴ καὶ οἱ φυλάξαντες τὰς ὁδηγίας τοῦ ἰατροῦ ἐθεραπεύθησαν, ἐφάνησαν ἐπίσης βοηθητικὰ εἰς τοὺς ἀρθριτικοὺς, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων ἀνεχώρησαν ἐλαφρωμένοι ἀπὸ τὸ πάθος των. Οἱ πάσχοντες ἀπὸ λείψανά τινα ἀφροδισιάδος ὠφελήθησαν. Τρεῖς ἀσθενεῖς μὲ ὑπερτροφίαν τοῦ σπληνὸς ἤθελον λάβει βεβαίως τὴν θεραπείαν, ἂν εἶχον τοὺς τρόπους νὰ διαμείνωσιν εἰς τὴν Κύθνον.

Πέριπου 80 ἀπὸ μητρικὰ πάθη πάσχουσαι ὠφελήθησαν ἐκ τῆς χρήσεως αὐτῶν, 26 δὲ ἐξ αὐτῶν ἐντελῆς ἔλαβον τὴν θεραπείαν.

Πολλαὶ γυναῖκες καὶ παρθένοι χλωρωτικαὶ διὰ τῆς χρήσεως 8—10 λουτρῶν ἐθεραπεύθησαν· δυσμηνοῤῥοίαι καὶ ἄλλαι ἀνωμαλίαι μὲ τὰ συνήθη συμπτώματα κατ' ἐξοχὴν δὲ λευκόῤῥοιαν ἐξ ἀτονίας τῆς μήτρας προερχομένην ἢ πολλάκις ἐπιγενόμεναι, οὖσαι δύστοκαι, ἰάθησαν. Τρεῖς ἐξ ἐλεφαντιάσεως πάσχοντες ὠφελήθησαν ἐκ τῶν λουτρῶν. Πολλάκις εἰς τὴν χρῆσιν τῶν λουτρῶν προσετέθη καὶ ἁπλῆ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὕδατος πόσις, ὅμως διὰ τὴν ἀηδῆ γεῦσιν δὲν δύναται τοῦτο νὰ πίνηται ἐπιπολύ.

Προσθετέον, ὅτι ἀφ' ἧς στιγμῆς οἰκοδομήθη τὸ ἄνω ῥηθὲν κτίριον παρὰ τῆς Β. Κυβερνήσεως καταφεύγουν καθ' ἕκαστον χρόνον 300—400 πάσχοντες, ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι ἐπιστρέφουν ἐντελῶς ἰαθέντες ἢ τοὐλάχιστον σημαντικῶς ὠφεληθέντες, ὥστε μεγάλη παραμυθία ἀποῤῥέει ἐκ τῆς χρήσεως τοιούτων ὑδάτων εἰς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα.

Ἰδιάζουσαν ἐνέργειαν δεικνύουσι τὰ ἐντὸς τοῦ καταστήματος εὑρισκόμενα θειοῦχα θερμὰ κατὰ τῶν διαφόρων ῥευματικῶν, ἀρθριτικῶν ἐνοχλήσεων καθὼς ἐν γένει καὶ κατὰ τῶν τοῦ δέρματος ἐξανθηματικῶν νοσημάτων.

Νεώτεραι ἰατρικαὶ παρατηρήσεις γενόμεναι παρὰ τοῦ ἰατροῦ τῆς Β. Κυβερνήσεως κατὰ τὰ ἔτη 1847—48—49.

Ἡ φιλόστοογος Β. Κυβέρνησις περιποιουμένη τὰ λουτρὰ ταῦτα, ὅσον αἱ περιστάσεις τῇ ἐσυγχώρουν διὰ τῆς ἀνεγέρσεως ἀρκετὰ ὡραίου καὶ καταλλήλου οἰκοδομήματος, περὶ οὗ ἐξεθέσαμεν προλαβόντος τὰ εἰκότα ἠθέλησε νὰ εὐεργετήσῃ τοὺς πρὸς τὰ λουτρὰ μεταβαίνοντας ἔτι περισσότερον διορίζουσα πρὸ 3 ἐτῶν ἰατρὸν διατρίβοντα παρὰ τοῖς λουτροῖς ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου διὰ νὰ παρέχῃ εἰς τοὺς ἀνάγκην ἰατρικῆς βοηθείας ἔχοντας, πᾶσας τὰς ἰατρικὰς συμβουλάς. Ἐπειδὴ ὁ ἰατρὸς Κύριος Δεσπο-

τόπουλος, ζήλῳ κινούμενος, ἐνησχολήθη τριετίαν ὁλόκληρον εἰς τὴν μελέτην τῶν ἰαματικῶν τούτων ὑδάτων καὶ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν, παρεκίνησα αὐτὸν νὰ μοὶ δώσῃ τὰς ἐπὶ τῶν ὑδάτων τούτων τριετεῖς παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας δὲν διστάζω νὰ κοινοποιήσω ὡς ἀκολούθως.

Ἀπὸ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1847, καθ' ὃν διωρίσθην ἰατρὸς τῶν λουτρῶν, προσῆλθον φοιτηταὶ 386, πάσχοντες διάφορα πάθη, δηλ. ῥευματισμοὺς, ῥευματικὰς φλεγμονὰς, ἀρθρίτιδας, ἐξανθήματα τοῦ δέρματος διάφορα, οἷον ἑρπητικὰ, λεπρώδη, ἐλεφαντιάσεις, κ.τ.λ. χοιράδας, ἕλκη χοιραδικὰ, ἑρπητικὰ κ.τ.λ. ὀφθαλμίας διαφόρου εἴδους, αἱμοῤῥοΐδας, αἱμοῤῥοϊδικὰς διαθέσεις, μητρικὰ πάθη, χλωρώσεις, ὑστερισμοὺς, ὑποχονδρίας, χρονίας μητρίτιδας, σκληρύνσεις τῆς μήτρας, ἐξογκώσεις τῶν ὑποχονδρίων σπλάγχνων, χρονίας γαστροεντερίτιδας, παραλύσεις, ἡμιπληγίας, καὶ διάφορα ἄλλα νευρικὰ πάθη.

Ἐκ τούτων μόνοι οἱ ἐλεφαντικοὶ, καὶ ὀλίγοι τινὲς ἄλλοι ἀνεχώρησαν ἄνευ ὠφελείας, οἱ δὲ

λοιποὶ ἅπαντες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὠφελήθησαν, ἀναλόγως τῆς χρήσεως τῶν λουτρῶν, καθότι, ὅσοι ἀκούσαντες τὰς ὁδηγίας τοῦ Ἰατροῦ, ἐπέμειναν εἰς τὴν ἀνήκουσαν τῶν λουτρῶν χρῆσιν τὴν ἐξωτερικὴν, καὶ ἐσωτερικὴν, οἱ πλεῖστοι ἰάθησαν, ἢ ὠφελήθησαν σημαντικά· καὶ εἰς ἄλλους μὲν εὐθὺς τότε μετὰ τὴν χρῆσιν τῶν λουτρῶν, εἰς ἄλλους δὲ καὶ μετὰ ταῦτα ἐφάνη τὸ αἴσιον ἀποτέλεσμα. Τινὲς δὲ ἐπαναλαβόντες τρία κατὰ συνέχειαν ἔτη τὰ λουτρὰ, ἐνῷ τὸ πρῶτον, καὶ δεύτερον μικρὸν ὠφελήθησαν, τὸ τρίτον ἐντελῶς ἰάθησαν. Ὥστε ἡ ἰαματικὴ τῶν ὑδάτων τούτων ἐνέργεια εἰς ἄλλους μὲν εὐθὺς μετὰ τὴν χρῆσιν τῶν λουτρῶν, εἰς ἄλλους δὲ μετὰ ταῦτα, εἴς τινας δὲ καὶ μετὰ τὴν δευτέραν, καὶ τρίτην ἐπανάληψιν ἀναφαίνεται.

Ὁ φίλος σας

Γρ. Δεσποτόπουλος

ΠΕΡΙ ΑΙΔΙΨΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΥΤῌ

ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ.

ΜΙΑ τῶν μεγαλητέρων νήσων τῆς Μεσογείου, αἵτινες δι' ἡφαιστείου δυνάμεως ἐκ τοῦ βάθους τῆς θαλάσσης ἀνέδυσαν, εἶναι ἡ νῆσος Εὔβοια, καὶ ἀπόδειξις τῆς ἡφαιστείου καταγωγῆς της εἶναι διάφορα ἐπ' αὐτῆς εὑρισκόμενα ὀρυκτολογικὰ προϊόντα, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὰ ἐπὶ τοῦ Δελάνθου πεδίου θερμὰ ὕδατα, τὰ παρὰ τὴν Αἰδιψὸν ἀναβρύοντα, ἅτινα ἀναμφιβόλως προσλαμβάνουσι τὴν θερμότητά των ἐκ στρωμάτων εἰς διάπυρον εἰσέτι εὑρισκομένων κατάστασιν.

Ἐκ τῶν διαφόρων ἀρχαίων συγγραμμάτων ἐξάγεται, ὅτι ἡ νῆσος αὕτη ὑπέςη τὸ πάλαι πλείστους σεισμούς· οὕτω Δημήτριος ὁ Καλατιανὸς λέγει.

« Ἅπασα ἡ Εὔβοια εὔσειστος ». Κατὰ τὸ ἔτος 1758 δι' ἰσχυροτάτου σεισμοῦ μικρά τις νῆσος πρὸς ἄρκτον τῆς Εὐβοίας κειμένη καὶ Πόντικος ὀνομαζομένη κατέδυσεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐν τινι πόλει τῆς Εὐβοίας, Ὀρεὸς ὀνομαζομένη, κατεστράφησαν ὑπὸ σεισμοῦ 700 οἰκίαι, πλῆθος δὲ ἄλλων οἰκιῶν κατεκρημνίσθησαν εἰς διάφορα τῆς Εὐβοίας χωρία. Ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν σεισμῶν καὶ εἴς τινας τῶν παρακειμένων ἐπαρχιῶν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, ὡς εἰς τὴν Λοκρίδα, Φωκίδα καὶ Θεσσαλίαν μεγίστη ζημία περιεγένετο. Ὑπὸ τῶν αὐτῶν σεισμῶν πολλαὶ κρῆναι καὶ ποταμοὶ κατεπόθησαν ὑπὸ τῶν χασμάτων, ἀπεξηράνθησαν ἢ ἔλαβον ἄλλον δρόμον, καὶ πολὺ πιθανὸν εἶναι ὅτι τὰ μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ χωρίου Λιψὼ τὸ πάλαι ὑπάρξαντα θερμὰ ὕδατα πρὸς βοῤῥᾶν τῆς Εὐβοίας, Ἰάλουτρα ἢ Ἅγια λουτρὰ καλούμενα, τῶν ὁποίων οὐδ' ἴχνος σώζεται πλέον, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὡσαύτως κατεστράφησαν.

Περὶ τῶν ἡφαιστείων μεταβολῶν, τὰς ὁποίας ὑπέστη ἡ Εὔβοια, μνημονεύει ὁ Στράβων ἐκ τοῦ ἀπο-

λεσθέντος χειρογράφου τοῦ 80 ἔτη Π. Χ. ἀκμάσαντος γεωγράφου καὶ φυσικοῦ Ποσειδωνίου, ἀναφέροντος, ὅτι δι' ἐκείνου τοῦ σεισμοῦ ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἅπασα ἡ Ἑλλὰς ἐκλονίσθη καὶ τοῦ ὁποίου αἱ ἐνέργειαι ἐπί τινων τῶν Κυκλάδων νήσων ἐξετάνθησαν καὶ τὰ κατὰ τὴν Χαλκίδα ὕδατα τῆς *Ἀρεθούσης κρήνης* ἀπεξηράνθησαν, καὶ μόνον μετὰ πολλοῦ χρόνου παρέλευσιν ἀλλαχοῦ ἀνεφάνησαν. Οἱ δὲ σεισμοὶ οὗτοι ἐξηκολούθουν μέχρις ὅτου ἐπὶ τοῦ Λελάνθου πεδίου ἠνοίχθη χάσμα μέγα καὶ πηλοῦ διαπύρου ποταμὸς ἐκ τῆς γῆς ἐξερεύχθη.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν Εὔβοιαν ἰαματικῶν ὑδάτων.

Μεταξὺ τῶν φυσικῶν προϊόντων, ἅτινα ἐναπέθεσεν ἡ εὐεργητικὴ φύσις εἰς τοὺς κόλπους τῆς εὐφόρου ταύτης νήσου, θέλω ἀναφέρει ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἰαματικῶν ὑδάτων. Ὡς λίαν ὠφέλιμα καὶ τὴν πέψιν εὐκολύνοντα διαφημίζονται τινὰ τῆς Καρύστου πόσιμα ὕδατα, ἅτινα

ἕνεκα τῆς καθαριότητός των δύνανται νὰ ὀνομασθῶσιν Ἀκρατοκρῆναι.

Ἑτέρα κρήνη ἰαματικοτέρα ταύτης εὑρίσκεται πλησίον εἰς τὰ Στοῦρα, δέκα βήματα τῆς παραλίας ἀπέχουσα. Εἶνε δὲ αὕτη ὑποθέρμη, ἀναβρύουσα ὁρμητικῶς καὶ ἄφθονα ὕδατα προχέουσα εἰς τὴν πλησίον θάλασσαν. Τὸ ὕδωρ τοῦτο ἔχει πικρὰν, ὑφάλμυρον γεῦσιν καὶ πινόμενον ἐνεργεῖ ὡς διαλυτικὸν, δυνάμενον νὰ ὠφελήσῃ κατὰ ἐμφράξεων τῆς κάτω κοιλίας, τοῦ ἰκτέρου καὶ τῶν αἱμοῤῥοϊδικῶν παθήσεων.

Ἑτέρα κρήνη ὑπάρχει πλησίον τῆς Καρύστου, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ, ἕνεκα τῆς ἐκκοπρωτικῆς της δυνάμεως ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα κατοίκων κατ' ἐξοχὴν κατὰ τοὺς ἐαρινοὺς μῆνας πίνεται. Τὸ ὕδωρ τοῦτο φημίζεται ὡς καταπραΰνον τὸν ὀργασμὸν τοῦ αἵματος καὶ συντελεῖ εἰς θεραπείαν τῶν αἱμοῤῥοϊδῶν παθήσεων.

Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ Πικροκρήνη ἡ ἀναβρύουσα πλησίον τῆς Χαλκίδος εἰς τὴν ὁποίαν προσφεύγουν ἰδίως τὸ ἔαρ οἱ Χαλκιδεῖς καὶ τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ ἀφθόνως πινόμενον κινεῖ τὴν

κοιλίαν. Ὁμοίας φύσεως ἰαματικὰ ὕδατα ὑπάρχουν καὶ εἰς Κύμην καὶ Ξηροχώρι.

Τέλος πλησίον τοῦ ὄρους Κανδηλίου εἰς θέσιν τινὰ ὀνομαζομένην Λάρμες ἀναβρύουσιν ὕδατα, τὰ ὁποῖα ἐνίοτε μὲν εἶναι θερμὰ, ἄλλοτε δὲ ψυχρὰ, ἀναδίδουσι δὲ δυσώδη ὀσμὴν καὶ ἔχουσι πικροτάτην ἁλατώδη γεῦσιν.

Ὑπό τινος Ἰουλίου Σαλίνου (Polyhistoria t. Capit 81), ἀναφέρεται, ὅτι ὑπῆρξαν ποτὲ θερμὰ ἰαματικώτατα ὕδατα, πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως Καρύστου εἰς τὴν Ὄχην. Ἐὰν ὅμως ταῦτα εἰσέτι ὑπάρχουν ἢ ὄχι τοῦτο ἀγνοῶ μὴ δυνηθεὶς νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ μέρος τοῦτο.

Ἀξιολογώτατα πρέπει νὰ ἦσαν τὸ πάλαι τὰ κατὰ τὸ Λέλανθον πεδίον θερμὰ ὕδατα, ἅτινα ἀνέβρυον εἰς τοὺς πρόποδας μεγάλου τινὸς ὄρους. Ἀπὸ τὸν διὰ τῆς εὐφορωτάτης ταύτης πεδιάδος ῥέοντα ποταμὸν Λέλανθον ἐκλήθη καὶ ἅπασα αὕτη Λέλανθον πεδίον.

Εἰς τὰ ἄνω μνημονευθέντα *ἰάλουτρα* ἢ κάλλιον ἅγια λουτρὰ πηγαίνουσιν οἱ ἄνθρω-

ποι κατὰ τὸν Αὔγουστον πίνοντες ἐξ αὐτοῦ. Τὸ ὕδωρ τοῦτο ἁλμυρώτατον κατὰ τὴν γεῦσιν λέγεται ὠφέλιμον κατὰ αἱμοῤῥοϊδῶν ἐνοχλήσεων κατὰ τῶν τῆς κάτω κοιλίας ἐμφράξεων.

Τῶν θερμῶν τούτων ὑδάτων μνημονεύει ὁ Στράβων, λέγων, ὅτι τὰ κατὰ τὸ Λέλανθον πεδίον θερμὰ ὕδατα μετεχειρίσθη τὸ πάλαι ὁ τῶν Ῥωμαίων ὕπατος Κορνήλιος Σύλλας· ὁ Στράβων ἀναφέρει, ὅτι εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ ὀγδοήκοντα χρόνους πρὸ αὐτοῦ ἀκμάσαντος Ποσειδωνίου στωϊκοῦ καὶ φυσικοῦ (Meteorologica) γίνεται μνεία περὶ θερμῶν ὑδάτων εὑρισκομένων εἰς τὸ βόρειον τῆς Εὐβοίας μέρος Ἑλλοπία (Hellopia) ὀνομαζόμενον, ἅτινα Ἑλλοπικὰ ἢ Λελανθιαῖα θερμὰ ἐπωνομάζει. Ἀναφέρει πρὸς τούτοις, ὅτι τὰ τῆς Ἑλλοπίας θερμὰ εὑρίσκονται εἰς τὰ ἀρκτῶα μέρη τῆς Ὑστιαίας, διότι τοῦτο ἦτο τὸ ἀρχαιότατον ὄνομα τῆς Εὐβοίας, ἥτις ἐπίσης καὶ Ἀβαντὶς ὠνομάζετο καθάπερ ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος, πρὸς δὲ καὶ Μάκρις ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῆς.

Ὁ Πλίνιος ἐν βιβλίῳ 31ῳ ἀναφέρει « de aquis

calidis Euboeae in Delio » καὶ ἐνδέχεται τοῦτο τὸ Δέλιον περὶ οὗ καὶ ὁ Παυσανίας ἀναφέρει νὰ ἔκειτο πλησίον τῆς θαλάσσης, καὶ ὅτι ἦτο πόλις κεκοσμημένη ὑπὸ ναῶν, ἦτον ἡ ἀρχαία πόλις Αἰδιψὸ, ἥτις ὑπὸ σεισμῶν κατεστράφη· καὶ ἀναμφιβόλως τὰ κατὰ καιροὺς ἀνασκαφέντα ἐρείπια καὶ τεμάχια μαρμαρίνων κιόνων, ἀγαλμάτων κλ. ἀνήκουν εἰς τὴν ἀρχαίαν πόλιν Αἰδιψὸν ἢ εἰς τὸ ἀρχαῖον Δέλιον τοῦ Παυσανίου.

Ὁ Πλίνιος ὡσαύτως ὀνομάζων τὰ θερμὰ ταῦτα aquae calidae quae Hellopiae vocantur λέγει ὅτι εὑρίσκοντο κατὰ τὸν ποταμὸν Λέλανθον καὶ ὀνομάζει αὐτὰ Nobilia Euboeae. Τὸ κατ' ἐμὲ νομίζω ὅτι τὰ ὕδατα τῆς Ἑλλοπίας ἢ τοῦ Λελάνθου ἢ καὶ τῆς Ἱστιαίας ἦσαν οὐδὲν ἄλλο ἢ τὰ σήμερον ἔτι σωζόμενα ὕδατα τῆς Αἰδιψοῦ, περὶ τῶν ὁποίων ὡς τῶν ἀξιολογωτέρων θέλομεν ἐκθέσει τὰ ἑξῆς λεπτομερῶς.

ΑΙΔΙΨΩ.

Οὐδ' ἴχνος φαίνεται πλέον τῆς ἀρχαίας πόλεως Αἰδιψοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ πάλαι κατῴκει ὁ Δευκαλίων μετὰ τῆς Πύῤῥας, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐτάφη. Τὸ μόνον ὅπερ ἑλκύει τὴν προσοχὴν ἐκεῖ ὅπου ἤκμασεν ἄλλοτε ἡ ἀρχαία αὕτη πόλις εἶναι τὰ ἰαματικὰ αὐτῆς ὕδατα.

Τὰ ὕδατα ταῦτα εὑρίσκονται μίαν περίπου ὥραν μακρὰν τοῦ χωρίου Αἰδιψοῦ εἰς λόφον 200 σχεδὸν πόδας ὑψούμενον ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πλησίον θαλάσσης, ἀναβρύοντα ἐκ παμπόλλων μικρῶν ὀπῶν. Εἶναι δὲ ἀρκετὰ ἀξιοσημείωτα καὶ ἱκανὰ νὰ κινήσωσι τὴν περιέργειαν τῶν ἰατρῶν.

Τὸ ἰαματικὸν ὕδωρ ἀναβρύει ἐντὸς λοφιδίου τινὸς τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν ὑπώρειαν τοῦ ὄρους Σταΐγλια, καὶ τὸ ὁποῖον κατακαλύπτεται ἀπὸ λευκὰς ἐξανθήσεις τιτανούχων μιγμάτων ἀποτελουμένων ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ θερμοῦ ὕδατος· ὁ λόφος γέμει μικρῶν ὑψωμάτων, ἐξ ὧν θερμὰ ὕδατα ἐπίσης ἀναβρύουσι. Τὰ δὲ ὑψώματα ταῦτα

ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῶν ἐν τοῖς θερμοῖς ὕδασιν ἐμπεριεχομένων δυσδιαλύτων οὐσιῶν, αἵτινες ἐκ τῶν ὑδάτων ἀποτίθενται καὶ σκληρύνονται.

Τὸ, ἐκ τῶν διαφόρων στομίων, ἀναβρύον ὕδωρ συναζόμενον σχηματίζει ῥύακας, οἵτινες μεταξὺ τῶν σχηματιζομένων ποικίλων ἀπολιθωμάτων καὶ ὑψωμάτων ἑλικοειδῶς ῥέουσιν καὶ συναζόμενοι ἀποτελοῦσι χείμαῤῥον εἰσβάλλοντα εἰς τὴν θάλασσαν.

Τὸ, ἀπὸ τὸν λόφον εἰς τὴν θάλασσαν καταῤῥέον ὕδωρ, ἕνεκα τῆς ἐπὶ μακρὸν σχηματιζομένης ὑποστάθμης ἀπειργάσατο πλησίον αὐτῆς σπήλαιον ἀρκετὰ εὐρύχωρον πεποικιλμένον διὰ παντοδαπῶν ἀπολιθωμάτων, τὸ ὁποῖον δέχεται τὸ ἐνστάζον ὕδωρ εἰς δεξαμενὴν αὐτομάτως σχηματιζομένην καὶ τῆς ὁποίας οἵτε τοῖχοι καὶ ἡ ὀροφὴ καλύπτονται μὲ ὡραίους σταλακτίτας λίθους.

Ἡ θερμότης τῶν ὑδάτων εἶναι διάφορος κατὰ τὰς διαφόρους πηγὰς, καθότι τινὲς ἐξ αὐτῶν δεικνύουν 25°, ἄλλαι 55—60 βαθμούς· τὸ ὕδωρ εἶναι καθαρώτατον, ὑπόπικρον καὶ ἁλμυρὸν, σχε-

δὸν ἄοσμον, ἐὰν καὶ εἴς τινα μέρη ἀναθυμιᾶται θειώδης ὀσμή.

Ἐντὸς 16 οὐγγιῶν τοῦ ὕδατος τούτου ἐμπεριέχονται τὰ ἑξῆς συστατικά.

Ὑδροχλωρικῆς σόδας		68,000
»	Μαγνησίας	3,500
»	Τιτάνου	2,000
Θειϊκῆς Μαγνησίας		5,700
»	σόδας	1,500
»	τιτάνου	0,800
Ἀνθρακικῆς τιτάνου		1,500
»	σόδας	2,400
Ὑδροϊωδικῆς σόδας		0,500
Ὑδροβρωμικῆς Μαγνησίας		0,480
Χαλικικοῦ ὀξέος		0,900
Ἐκχυλισματικῆς ὕλης		
Ἀνθρακικοῦ ὀξέος		2 κυβ. δακτύλους.
Ὑδροθειϊκοῦ ὀξέος		1/2 κυβ. δάκτυλον.
Νιτρογόνου ἴχνη·		1/2

Ἰαματικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος τούτου.

Κατὰ τὰ ἐν τοῖς ὕδασι τούτοις ἐνυπάρχοντα συστατικὰ δύνανται νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἁλικοθερμῶν, ἂν καὶ εἴς τινα ἐξ αὐτῶν ἐμπεριέχεται ὑδροθειωμένον ἀέριον, τὸ ὁποῖον ἐκ τῆς θειώδους ὀσμῆς, τὴν ὁποίαν ἀναδίδει, εὐκόλως ἀνακαλύπτεται.

Τὰ ὕδατα ταῦτα δύνανται νὰ ἐφαρμοσθοῦν ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς· καὶ ἐσωτερικῶς μὲν λαμβανόμενα, ἀφ' οὗ βέβαια ἀποψυχρανθῶσιν, ἐνεργοῦσιν ὡς ἀξιόλογα διαλυτικὰ μέσα, καὶ τούτου ἕνεκα θέλουν ὠφελήσει τὰ μέγιστα·

α'.) Κατὰ τῶν ἐμφράξεων τῶν σπλάγχνων καὶ τῆς ἐκ δυσκρασίας προερχομένης ἐξογκώσεως τῶν ἀδένων, ἰδίως δὲ κατὰ τῶν χοιραδικῶν ἐξοιδήσεων.

β'.) Κατὰ τῶν νοσημάτων τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων καὶ ἰδίως κατὰ τῆς ἀρχομένης λιθιάσεως.

γ'.) Ἐξαλλοιοῦσι τὰς λειτουργίας τῶν βλεν-

νογόνων ὑμένων καὶ ὠφελοῦσι κατὰ τῶν χρονίων κατάῤῥων, τῆς ἐλμινθιάσεως κλ.

Ἡ δὲ ἐξωτερικὴ χρῆσις εἶναι ὠφέλιμος·

α'.) Ἐπὶ χρονίων νοσημάτων τοῦ δέρματος, οἷον ἑρπήτων, λειχήνων κλ.

β'.) Ἐπὶ δυσκρασιῶν, οἷον πεπαλαιωμένων ἀρθριτικῶν καὶ ῥευματικῶν παθήσεων, ἀρθριτικῶν ἐπάρσεων κλ. ὡσαύτως εἶναι ὠφελιμώτατα εἰς τοὺς λιθιῶντας, ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς θεραπείαν τῆς διαθέσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς διάλυσιν τῶν ἤδη ἐσχηματισμένων οὐρικῶν λίθων.

γ'.) Ἐπιτυχῶς δύνανται τὰ λουτρὰ ταῦτα νὰ ἐφαρμοσθῶσι κατὰ τῶν ἐμφράξεων, οἰδημάτων καὶ σκληρύνσεων παρεγχυματωδῶν ὀργάνων, κατὰ τοῦ ἰκτέρου, τῶν χολικῶν λίθων, αἱμοῤῥοΐδων, χρονίων νοσημάτων τοῦ μητρικοῦ συστήματος κλ.

δ'.) Ἐπὶ χρονίων νοσημάτων τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ ἰδίως ἐπὶ τῆς παραλύσεως.

Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι ἡ πολυχρόνιος πεῖρα πολλῶν διασήμων ἰατρῶν δοκιμασάντων τὰς

ἰδιότητας τῶν εἰρημένων ὑδάτων ἀπέδειξε τὴν θαυμασίαν αὐτῶν ἐνέργειαν πρὸ πάντων κατὰ τῶν πολυχρονίων ῥευματικῶν καὶ ἀρθριτικῶν παθήσεων. Πλῆθος πασχόντων μετακομιζόμενοι ἐπὶ φορείου καὶ ἐντελῶς κρατημένοι μετὰ τὴν χρῆσιν πεντήκοντα ἢ ἑξήκοντα λουτρῶν ἰάθησαν ἐντελῶς· ὡσαύτως καὶ ἡ πόσις τοῦ ὕδατος ἐφάνη εἴς τινας ἀπὸ στηθικὰ πάθη πάσχοντας λίαν ὠφέλιμος, ἐμποδίζουσα συγχρόνως καὶ τὰς προόδους τῆς φυματώσεως.

Τὸ, κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους ἐκ πλίνθων, δημιουργηθὲν οἰκοδόμημα ὑπὸ τοῦ τῶν ῥωμαίων ὑπάτου Κορνηλίου Σύλλα, καθ' ἣν ἐποχὴν μετέβη οὗτος πρὸς χρῆσιν τῶν λουτρῶν τῆς Αἰδιψοῦ, μετεβλήθη ἤδη εἰς ἀτμῶδες λουτρόν. Ἐντὸς τοῦ σπηλαίου τούτου χωρητικοῦ 20 σχεδὸν ἀνθρώπων ὑπάρχουν ἐκ πλίνθων καὶ λίθων πέντε διακεκριμένα μέρη κοινωνοῦντα διά τινος μικρᾶς αὐλῆς, κειμένης ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν. Αναμφιβόλως τὸ πλησίον τοῦ σπηλαίου τούτου θερμὸν ὕδωρ μετωχετεύετο δι' ὑδραγωγείων εἰς αὐτό. Ἡ ὑπό-

νοια αὕτη καθίσταται πιθανὴ, καθόσον σώζονται εἰσέτι ἐρείπια ὑδραγωγείων· ἀφαιρεῖται δὲ πᾶσα ἀμφιβολία, ἐὰν παρατηρήσωμεν, ὅτι οἱ τοῖχοι τοῦ ἄντρου εἶναι κεκαλυμμένοι ἀπὸ χαλικούχους καὶ τιτανώδεις ἀπομαρμαρώσεις. Ἡ θερμοκρασία του εἶναι 28° καὶ ἐν αὐτῷ ἱδρώνει τις ταχέως. Τὴν αἰτίαν τῆς θερμοκρασίας του ταύτης δὲν γνωρίζομεν θετικῶς εἰς τὶ νὰ ἀποδώσωμεν.

Περὶ τῆς ἐνεργείας τῆς ἐκ τῶν ἁλικῶν ὑδάτων καθιζανούσης ἰλύος.

Τὰ ἐκ μυρίων μικρῶν πόρων ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης ταύτης πεδιάδος ἀναβρύοντα ὕδατα ἀποσυντιθέμενα κατὰ τὸν ῥοῦν αὐτῶν, ἐν μέρει μὲν διὰ τῆς ἀποψύξεως, ἐν μέρει δὲ διὰ τῆς ἐπιῤῥοῆς τοῦ ἀέρος, ἀποθέτουσι διάφορα δυσδιάλυτα ἅλατα, ὥστε ἡ ἐκτεταμένη αὕτη πεδιὰς καταλύπτεται ὑπὸ τοιούτων τιτανωδῶν κατασταλαγμάτων. Τὰ συστατικὰ τούτων τῶν καταβυθισμάτων εἶναι διάφορα, διότι εἴς τινα μὲν μέρη σύγκειται ἡ ἰλὺς

αὕτη ἀπὸ τιτανούχους ἑνώσεις κεκορεσμένας ἐξ ἐγχλωρίων, θειϊκῶν καὶ ἰωδούχων ἁλάτων ἀναθυμιῶντα θειώδη ὀσμήν, εἰς ἄλλα δὲ ὅπου τὰ ἀναβρύοντα ὕδατα εἶναι σιδηροῦχα εἶναι καὶ ἡ ἰλὺς αὕτη σιδηροῦχος καὶ διακρίνεται ἐκ τοῦ σκωριωχρόου αὐτῆς χρώματος.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὃν περιεγράψαμεν λεπτομερῶς ἐν τῷ περὶ ἰαματικῶν ὑδάτων τῆς Κύθνου, δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ ἡ παροῦσα ἰλὺς, ἥτις εἶναι ὠφέλιμος·

α'.) Εἰς νευραλγικὰς, ῥευματικὰς καὶ ἀρθριτικὰς παθήσεις.

β'.) Εἰς χρόνια δερμικὰ νοσήματα, οἷον ἕλκη, λειχῆνας καὶ ἕρπητας, καὶ ἐν γένει εἰς ἀγκυλώσεις τῶν ἄρθρων.

γ'.) Εἰς οἰδήματα, ἐμφράξεις καὶ σκληρύνσεις τῶν ὀργάνων τῆς κατω κοιλίας.

Πρὸς λεπτομερεστέραν γνῶσιν τῆς χρήσεως τούτων παραπέμπομεν τον ἀναγνώστην εἰς τὴν εἰρημένην πραγματείαν. Τοῦτο δὲ μόνον προσθετέον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ καταλληλότερος καιρὸς πρὸς

χρῆσιν τῶν ὑδάτων τούτων εἶνε ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Μαΐου μέχρι τῆς 15ης Σεπτεμβρίου, διακοπτομένης τῆς χρήσεως αὐτῶν κατὰ τὸν Ἰούνιον ἕνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ καύσωνος, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον οἱ ἀσθενεῖς δὲν ἔχουν τὰ εἰς προφύλαξιν ἀπαιτούμενα.

Καθόσον ἀφορᾷ τὰ μέσα τῆς ὑποδοχῆς τῶν εἰς τὰ λουτρὰ ταῦτα φοιτώντων, ἀναφέρω μὲ λύπην, ὅτι ἀπὸ μέρους τῆς Β. Κυβερνήσεως οὐδεμία ἄχρι τοῦδε ἐλήφθη φροντὶς πρὸς οἰκοδομὴν καταστήματος καταλλήλου, ὥστε πρὸ τεσσάρων ἐτῶν δὲν εὕρισκέ τις οὐδὲν κατάλυμα, ἀλλ' ἕκαστος, τῶν εἰς τὰ λουτρὰ προσερχομένων, ἦτον ἠναγκασμένος νὰ κατασκευάσῃ ἐξ ἰδίων λιτόν τι κατάλυμα ἢ σκηνὴν ἐκ σανίδων ἢ δενδριδίων διὰ νὰ προφυλάττηται τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου. Ὡσαύτως δὲ ἐχρησίμευε τὸ ἀρχαῖον κτίριον, τοῦ ὁποίου ἡ οἰκοδομὴ ἀποδίδεται καθὰ εἴρηται εἰς τὸν Σύλλαν. Ἀλλὰ πρὸ τεσσάρων ἐτῶν ὁ φιλόκαλος καὶ σεβάσμιος ἀρχιεπίσκοπος Εὐβοίας, τανῦν δὲ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀνή-

γειρεν ἐξ ἰδίων λιθόκτιστον οἴκημα διῃρημένον εἰς τέσσαρα δωμάτια, πρὸς ἰδίαν του χρῆσιν, κατόπιν δὲ φιλανθρωπίᾳ κινούμενος ἐδωρήσατο αὐτὸ πρὸς τὴν κοινότητα τῆς Αἰδιψοῦ, παραγγείλας, ὥστε ἐκ τῶν χρημάτων, ἅτινα θέλουν κατ᾽ ἔτος εἰσπράττεσθαι ἐκ τῶν ἐνοικίων αὐτοῦ, οὐχὶ μόνον νὰ διατηρῆται τὸ οἴκημα ἐν καλῇ καταστάσει, ἀλλὰ καὶ νὰ γίνωνται ἑκάστοτε εἰς αὐτὸ προσθῆκαι καὶ βελτιώσεις. Ἑκατέρωθεν τοῦ καταστήματος τούτου παρήρτηνται καταλύματα κατεχόμενα ὑπὸ μεταπράτου τινὸς μεταφέροντος καὶ πωλοῦντος πρὸς τοὺς ἐνταῦθα φοιτῶντας τ᾽ ἀπολύτως ἀναγκαιοῦντα τρόφιμα. Παρεκτὸς δὲ τοῦ οἰκήματος τούτου εὐηργέτησεν ὁ Πανιερώτατος Ἀρχιεπίσκοπος τὰ λουτρὰ ταῦτα διὰ τῆς κατασκευῆς λιθοκτίστου τινὸς δεξαμενῆς, εἰς ἣν τὰ ὕδατα συνάζονται. Ἡ δεξαμενὴ αὕτη 100 βήματα ἀπέχουσα τοῦ κτιρίου, ἀνηγέρθη ἀναμφιβόλως ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν ἐνταῦθα προϋπαρξάντων μεγαλοπρεπῶν ἀρχαίων οἰκοδομῶν, διότι κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν καὶ θεμελίωσιν τῆς δεξαμενῆς ταύτης

ἀνευρέθησαν ἀρκετὰ λείψανα μαρμαρίνων κιόνων ἀνηκόντων εἰς τὸ ἀρχαῖον κατάστημα ἢ εἰς τοὺς πλησίον αὐτοῦ ὑπάρχοντας ἀρχαίους ναούς. Ἡ δεξαμενὴ αὕτη, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐκ πολυαρίθμων στομίων τὰ θερμὰ ὕδατα ἀναβρύουσιν, ἔχει βάθος μιᾶς καὶ ἡμισείας ὀργυιᾶς καὶ τοσαύτην εὐρυχωρίαν, ὥστε περὶ τὰ τριάκοντα ἄτομα δύνανται νὰ χωρέσωσιν εἰς αὐτὴν, ὥστε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κοινὸς λουτὴρ τῶν ἐνταῦθα προσερχομένων. Ἐὰν ἡ δεξαμενὴ αὕτη σκεπασθῇ, ὥστε οἱ ἐν τῷ λουτρῷ καθήμενοι νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου, θέλει κατασταθῇ ὠφελιμωτάτη εἰς τοὺς ἀῤῥώστους.

Καθ' ἃς ἔχομεν πληροφορίας, φοιτῶσι κατ' ἔτος τετρακόσιοι μέχρι πεντακοσίων ἀῤῥώστων, οὐχὶ μόνον ἐκ τῶν γειτνιαζόντων μερῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἐκ πολλῶν τῆς Τουρκίας χωρίων, καὶ πλῆθος δεινῶς πασχόντων ἀπέρχονται ὑγιεῖς, ἐξυμνοῦντες τὴν δύναμιν τῶν ἰαματικῶν τούτων ὑδάτων. Τοσαύτη δὲ εἶναι ἐνίοτε ἡ πληθὺς τῶν φοιτώντων, ὥστε πολλοὶ ἐξ αὐτῶν μὴ χωροῦντες

ἀναγκάζονται νὰ κατοικῶσιν εἰς τὸ $1/2$ ὥραν ἀπέχον ὡραῖον χωρίον Λιψὼ, ἐξ οὗ καταβαίνουσι καθ' ἑκάστην εἰς τὰ λουτρά.

Ἐὰν λοιπὸν εἰς τὰ ἀπεριποίητα ταῦτα λουτρὰ προσέρχονται ἤδη τοσοῦτοι, πόσον μεγαλητέρα συῤῥοὴ ἤθελε γίνεσθαι ἐὰν ἡ Β. Κυβέρνησις ἐπιστήσῃ τὴν προσήκουσαν προσοχὴν ἐπὶ τῆς καταλλήλου αὐτῶν βελτιώσεως

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΘΕΙΟΥΧΟΥ ΥΔΑΤΟΣ

ΕΝ ΥΠΑΤΗ.

ΕΙΣ τὴν ὁδὸν τὴν, ἀπὸ τῆς Λαμίας εἰς τὴν Ὑπάτην, ἄγουσαν, ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς τελευταίας πόλεως ὑψοῦται λόφος, ὅστις διὰ τὰ λευκότατα τιτανοῦχα κατακρημνίσματα, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἡ κορυφή του καλύπτεται, καθίσταται περιεργείας ἀντικείμενον. Ὁ λόφος οὗτος ἀνυψώθη ἀναμφιβόλως διὰ τοῦ ἡφαιστείου πυρὸς καὶ ἤδη ἀντὶ αἰθάλης καὶ πυρὸς ἀναβρύει ἐκ τοῦ κρατῆρος ἄφθονον ποσὸν θερμοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ἐντὸς αὐτοῦ συντίθεται παρὰ τῆς φύσεως καὶ τὸ ὁποῖον διὰ τὴν ἀφθονίαν, τόσον τοῦ θείου, ὅσον καὶ τῶν ἄλλων ἁλάτων κατέχει θέσιν σημαντικὴν μεταξὺ τῶν τῆς Εὐρώπης θειοθερμῶν.

Εἰς τὸ κέντρον τούτου τοῦ ἡφαιστείου λόφου ἀναβρύει ἀφθόνως ἀφρίζουσα καὶ ζέουσα ἡ θειοθέρμη, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ, ὑπάρχοντος τινος καταλλήλου καταστήματος, ἠδύνατο νὰ ἐξαρκέσῃ πρὸς πλήρωσιν 50—60 λουτήρων. Τὸ κρατηροειδὲς κοίλωμα, ἐν ᾧ τὸ θερμὸν ὕδωρ συνάζεται, ἔχει εἴς τινα μέρη 5—10 ποδῶν βάθος καὶ κατά τινας νεωτέρας παρατηρήσεις τὸ βάθος τῆς μεσαίας ὀπῆς, ἐξ ἧς τὸ ἀφθονώτερον ὕδωρ ἀναβρύει εἶναι βαθύτερον τῶν 80 ποδῶν.

Διὰ πολλοὺς λόγους δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχεν καὶ τὸ πάλαι λουτρὸν, διότι μέχρι τῆς σήμερον εἰς 5 περίπου πόδας βάθος ἀνακαλύπτεται κυκλοειδὲς οἰκοδόμημα περὶ τὴν κεντρικὴν πηγὴν, τὸ ὁποῖον ὅμως ἐφθάρη καὶ κατεκρημνήσθη ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου καὶ ὑπὸ τῆς διηνεκοῦς ἐπιῤῥοῆς τοῦ θερμοῦ ὕδατος· ἡ δὲ εἰς τὸ βάθος κλιμακοειδὴς τάξις τῶν λίθων ἀποδεικνύει ἐναργέστατα τὴν προϋπαρξίν τινος κλίμακος, ἥτις ἐχρησίμευσεν ὡς ἀναβάθρα διὰ τοὺς λουομένους.

Ἡ θερμοκρασία τοῦ ὕδατος τούτου διαφέρει ἀναλόγως μὲ τὸ βάθος, εἰς μὲν τὴν ἐπιφάνειαν εἶναι 32° Ρ. εἰς τὸ μέσον 38° καὶ εἰς τὸ βάθος μέχρι 50° Ρ. Μετὰ τὴν χρῆσιν ὀλίγων λουτρῶν ὁ λουόμενος ἀμέσως αἰσθάνεται ἰδιαίτερον καὶ εὐάρεστον κέντημα εἰς τὴν ἐπιδερμίδα, ἥτις ἐρυθροῦται ὀλίγον, αἱ ἐνέργειαι τοῦ δέρματος αὐξάνουσι καὶ ἀποκρίνεται εὐάρεστος καὶ ἀγαθοποιὸς ἱδρώς. Μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἡμερῶν ἐκπνέει ὁ λουσθεὶς ὑδροθειωμένον ἀέριον, ὥστε δικαίως δύναταί τις νὰ περιμείνῃ χρηστὰς ἐνεργείας μετὰ τὴν χρῆσιν ὀλίγων μόνον λουτρῶν. Εἰς τὸν πυθμένα τῆς δεξαμενῆς καὶ εἴς τινας ῥιχοὺς λάκκους, δι' ὧν τὸ ἐκ τῆς δεξαμενῆς ξεχειλίζον ὕδωρ διέρχεται, γέμουν ἀπὸ ἀργιλλώδη παχεῖαν ἰλὺν ἀναμεμιγμένην μετὰ θείου, διαφόρων ὀργανικῶν οὐσιῶν, ἀλγῶν, μνίων κ.λ. χρήσιμον πρὸς θειοϊλυθερμόλουτρα.

Τὸ ἀποψυχραινόμενον ὕδωρ εἶναι διαυγὲς, κατ' ὀλίγον θολοῦται· ἀποθέτει ὑπώχρουν καταβύθισμα διὰ τῆς τοῦ ὕδατος ἀποσυνθέσεως, εἶναι ἁλμυρὸν

καὶ ὑπόξυνον, οὐχὶ δὲ καὶ δυσάρεστον τὴν γεῦσιν, ἔχει εἰδικὴν βαρύτητα 1,018.

Τὰ συστατικὰ εἶναι εἰς 16 οὐγγίας τὰ ἀκόλουθα·

Ὑδροχλωρικῆς σόδας	40,000
» τιτάνου	2,500
» μαγνησίας	3,600
Θειϊκῆς τιτάνου	1,000
» σόδας	1,200
Ἀνθρακικῆς τιτάνου	0,800
» σόδας	0,500
Ὑδροβρωμικῆς μαγνησίας	0,432
Ἐκχυλισματικῆς ὕλης	
Ἀνθρακικοῦ ὀξέος	1 1/2 κυβικοὺς δακτύλους
Ὑδροθειϊκοῦ ὀξέος	2 κυβικοὺς δακτύλους.

Περὶ τῆς ἐνεργείας τῶν αὐτοφυῶν θειούχων ὑδάτων.

Τὰ θειοῦχα ὕδατα ἐνεργοῦσιν εἰδικῶς ἐπὶ πάν-

των τῶν διακριτικῶν ὀργάνων, ἐνισχύουσι τὰς λειτουργίας αὐτῶν καὶ οὕτως ἀλλοιοῦσι καὶ κατὰ ποσὸν καὶ κατὰ ποιὸν τὰ διακρινόμενα ὑγρά. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἐνεργοῦν εἰς τὸ δέρμα καὶ τοὺς βλεννογόνους ὑμένας κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐπὶ τοῦ πεπτηρίου σωλῆνος καὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, τέλος δὲ τροποποιοῦσιν ἰδιάζοντας τὰς λειτουργίας τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων.

Ἐκ τῆς ἰδιαζούσης συγγενείας τοῦ θείου πρός τινας οὐσίας καὶ τὴν εἰδικὴν αὐτοῦ σχέσιν πρὸς τὰ λυμφοφόρα ἀγγεῖα καὶ τὸ δέρμα, ἐξηγεῖται ἡ ἰαματικὴ ἐνέργεια τῶν θειούχων πηγῶν ὡς μεταβαλλουσῶν τὴν ἀναλογίαν τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν συνίστανται τὰ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν διακρινόμενα ὑγρὰ, οὐδετερουσῶν τὰ μιάσματα καὶ ἀλλοιουσῶν ἐπὶ τὸ ὑγειινότερον πολλὰς τῶν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ὀργανισμῷ νοσερῶς συνισταμένων ἑτερογενῶν οὐσιῶν.

Αἱ κυριώτεραι ἄρα νόσοι, καθ' ἃς αἱ θειοῦχοι πηγαὶ δύνανται ἐπιτυχῶς νὰ ἐφαρμοσθῶσιν, εἶναι.

ά.) Γενικαὶ δυσκρασίαι, συνιστάμεναι εἰς κα-

κὴν μῖξιν τῶν ὑγρῶν, ἰδίως δὲ ψωρικῆς καὶ μιασματικῆς φύσεως. Αἱ γνήσιαι ἀρθριτικαὶ παθήσεις αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν ἀνώμαλον λεγομένην ἀρθρίτιδα· ἡ ἀφροδισία λώβη καὶ χρόνιαι διὰ τῶν μετάλλων δηλητηριάσεις.

β'.) Χρόνια νοσήματα τοῦ δέρματος προερχόμενα ἐκ τῆς ἐπισχέσεως τῶν λειτουργειῶν αὐτοῦ ἐκ νοσερῶν διακρίσεων ἢ συνιστάμεναι εἰς παρὰ φύσιν αὐτοῦ μεταμόρφωσιν οἷα λειχῆνες, ψῶραι κλ.

Ἐνέργεια τῆς θειούχου ἰλύος.

Τόσον ἐν τῷ πυθμένι τῆς δεξαμενῆς καθὼς καὶ ἐντὸς τῶν διωρύγων, δι' ὧν τὸ ἐκχειλίζον ὕδωρ διέρχεται, ἀποτίθεται ἴζημά τι, περιέχον πολλὰ δυσδιάλυτα ἅλατα, ἅτινα διαλελυμένα ἐν τῷ θερμῷ ὕδατι νῦν δὲ ἀποψήγουντος τούτου κατεβυθίσθησαν ἢ μόνα ἢ μετὰ λεπτοτάτου θείου ἡνωμένα.

Ἡ θειοῦχος αὕτη ἰλὺς χρησιμεύει ὡς κατάπλασμα ἐφ' ὅλου ἐν γένει τοῦ σώματος ἢ μόνον

μέρους τινός· ἀνανεώνωμεν δὲ αὐτὸ ἅμα ἀρχίσει ν' ἀποψύχηται· ὅτι δὲ οἱ ἀρχαῖοι ἐγνώρισαν τὴν χρῆσιν ταύτην τῆς ἰλύος μαρτυρεῖ ὁ Πλίνιος λέγων

Mucus qui in aquis fuerit.
Podagris prodest.

Φημίζεται δ' ἐξόχως ἡ θειοῦχος ἰλύς·

ά.) Κατὰ τῶν ἐπιμόνων ἐξανθημάτων, τῶν πεπαλαιωμένων ἑλκώσεων, τῶν ῥευματικῶν καὶ ἀρθριτικῶν νοσημάτων τῶν ἐπενεγκόντων βαθείας ὀργανικὰς ἀλλοιώσεις, οἷον ἀγκυλώσεις, συνολκὰς τῶν μελῶν, τόφους ἀρθριτικὰς κλ.

β'.) Κατὰ τῶν χοιραδικῶν ἐπάρσεων τῶν ἀδένων, τῆς τερηδόνης, νεκρώσεως καὶ τῶν χοιραδικῶν παθήσεων τῶν ἄρθρων.

γ'.) Κατὰ τῆς γενικῆς σιφυλίτιδος, ἰδίως δὲ τῆς σιφυλιτικῆς ἀρθροκάκης, τῆς σιφυλιτικῆς ἀδενίτιδος τῶν κακοήθων βουβώνων κλ.

δ'.) Κατὰ τῆς παραλυσίας, ὁσάκις μάλιστα προέρχεται ἐξ ἀρθριτικῶν καὶ ψωρικῶν μεταστάσεων.

Ὁδηγίαι περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ ὕδατος τούτου.

Τὸ ἰαματικὸν τοῦτο ὕδωρ εἶναι ἓν τῶν ἀξιολογωτέρων ἁπάσης τῆς Εὐρώπης καὶ διὰ τῆς χρήσεως αὐτοῦ μύριοι ἀσθενεῖς ἰάθησαν ἐκ διαφόρων ἐξανθηματικῶν νοσημάτων, καί τοι μόνον ἐξωτερικῶς αὐτῷ χρώμενοι, διότι εἶναι ἄγνωστος ἄχρι τοῦδε παρὰ τοῖς ἐνταῦθα φοιτῶσιν ἡ ἐσωτερικὴ αὐτῶν χρῆσις. Λυσιτελεστάτη δὲ ἤθελεν εἶσθαι ἡ ἐσωτερικὴ τοῦ ὕδατος τούτου χρῆσις, καὶ συσταίνομεν ταύτην τοῖς πάσχουσι, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον τὸ ὕδωρ τοῦτο ἔχει ὑφάλμυρον καὶ ἡδέως κεντητικὴν γεῦσιν καὶ ἐὰν μετὰ τὴν μετρίαν αὐτοῦ ἀποψυξιν ἀναμιχθῇ μετὰ γάλακτος ἢ ὀῤῥοῦ καὶ ζαχάρεως εὐκόλως καὶ εὐαρέστως δύναται νὰ ποθῇ. Συμβουλεύομεν δὲ τοὺς τὰ λουτρὰ ταῦτα φοιτῶντας νὰ ἀρχίζουν συνάμα τῇ ἐξωτερικῇ χρήσει τῶν λουτρῶν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διὰ τῆς πόσεως, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν δέον νὰ πίνωσι δύω ἢ τρία ποτήρια τὴν ἡμέραν μέχρις ὅτου ὁ ὀργανισμὸς ἐξοικειωθῇ μὲ τὸ φάρμακον τοῦτο, ὅτε δύναται ν' αὐξηθῇ τοῦ πινομένου ὕδατος τὸ ποσὸν μέχρις ἓξ ἢ καὶ ὀκτὼ ποτηρίων ἐν διαστήματι τῶν 24 ὡρῶν. Ἐντεῦθεν οὐχὶ

μόνον ἐπιτοπίως δύνανται οἱ νοσοῦντες νὰ πίνωσι τὸ ὕδωρ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἀπερχόμενοι νὰ κομίζωσι μεθ' ἑαυτῶν, ἵνα μεταχειρίζωνται αὐτὸ ἐπί τινα χρόνον εἰσέτι μετὰ τὴν παῦσιν τῶν λουτρῶν. Ὡσαύτως ἀποδέδεικται ἐκ πείρας, ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦτο δύναται κάλλιστα νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀναλλοίωτον, ἀρκεῖ μόνον, ὥστε ἡ πλήρωσις τῶν ἀγγείων νὰ γίνῃ, καθ' ὃν τρόπον ἐν τῇ περὶ ἰαματικῶν ὑδάτων τῆς Κύθνου πραγματείᾳ ἐν ἐκτάσει περιεγράψαμεν.

Καὶ ἡ μὲν ἐνεργητικὴ τῶν ὑδάτων δύναμις ἐκ πείρας ἀποδέδεικται θαυμασία· ἐὰν δὲ καί τινες δὲν ἀπήλαυσαν ὠφελείας ἀναλόγως τῆς προσδοκίας αὐτῶν, ἀποδοτέον τοῦτο εἰς τὴν παντελῆ ἔλλειψιν καταστήματος καταλλήλου πρὸς ὑποδοχὴν τῶν πασχόντων, δι' οὗ οἱ νοσοῦντες ἀναγκάζονται συνήθως ν' αὐτοσχεδιάζωσι παρὰ τῇ κρήνῃ μικρὰς ἐκ σανίδων καλύβας ἢ σκηνώματα εὐτελῆ καὶ ἐκτεθειμένοι εἰς τῶν ϛοιχείων τὰς ἐπηρείας, ἐν οἷς ἀναπαύονται, ἀφ' οὗ ἐξέλθωσι τῶν λουτρῶν, στερούμενοι καὶ κλινῶν καὶ παντὸς ἄλλου τῶν ἀπολύτως ἀπαιτουμένων μετὰ τὴν λοῦσιν πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ σωτηριώδους ἱδρῶτος, ὅϛις ἐπακολουθεῖ τὴν τῶν θερμῶν λουτρῶν χρῆσιν.

Ἄλλοι δὲ τῶν φοιτώντων κατοικοῦντες ἐν Λα-

μίᾳ ἢ Ὑπάτῃ ἀναγκάζονται νὰ ὁδοιπορῶσιν ὥραν ὁλόκληρον, ἵνα φθάσωσιν εἰς τὰ λουτρὰ, καὶ πάλιν ἐξ αὐτῶν ἐξελθόντες, ἐπαναλαμβάνουσι τὴν μακρὰν ταύτην ὁδοιπορίαν.

Ἡ δεξαμενὴ ἢ μᾶλλον ὁ γενικὸς λουτὴρ, κεῖται ἐν ὑπαίθρῳ καὶ οἱ λουόμενοι εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν ἐπιῤῥοὴν τῶν ἡλιακῶν καυμάτων, τῶν πνεόντων ἀνέμων, τὰς βροχὰς κλ. ἄλλοι δέ τινες προτιμῶντες νὰ κατοικῶσιν, εὐκολίας ἕνεκα, διαρκῶς ἐντὸς καλυβῶν πλησίον τῶν ὑδάτων ἐθεραπεύθησαν μὲν ἀπὸ τοῦ κυρίου αὐτῶν νοσήματος, καταλειφθέντες δὲ ὑπὸ διαλείποντος πυρετοῦ, ἕνεκα τῶν ἀναθυμιάσεων, τὰς ὁποίας ἀναδίδει ἀφθόνως τὸ παρακείμενον ἕλος, ἀναγκάζονται νὰ διακόψωσι τὴν χρῆσιν τῶν λουτρῶν. Ἐν ἑνὶ λόγῳ τὰ τοσοῦτον ἀξιόλογα ταῦτα λουτρὰ εἶναι μέχρι τῆς σήμερον ἀπεριποίητα καὶ οὐδεμία ἐλήφθη φροντὶς περὶ ἀνεγέρσεως καταλλήλου τινὸς καταστήματος. Ἐαν οἰκοδομηθῇ ἐνταῦθα κατάλληλόν τι κατάστημα, πέποιθα, ὅτι πλῆθος ἀνθρώπων, θέλει συῤῥέει κατ' ἔτος πρὸς τὰ σωτήρια ταῦτα ὕδατα καὶ μεγίστη ὠφέλεια ἤθελε προκύψει εἰς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα.

Ἐὰν δὲ δημοσίᾳ δαπάνῃ ἡ ἀνέγερσις τοιούτου καταστήματος εἶναι δύσκολος, μὲ φαίνεται, ὅτι δὲν

ἤθελεν εἶσθαι ἐπιζήμιον, τοὐναντίον, μάλιστα οὐχὶ ὀλίγον ἐπικερδὲς νὰ οἰκοδομηθῇ ἰδιωτικόν τι κατάστημα πρὸς ὑποδοχὴν τῶν πασχόντων καὶ προτρέπομεν εἰς τοῦτο τοὺς δυναμένους νὰ ἀναλάβωσι τὴν ἐπωφελῆ ταύτην ἐπιχείρησιν.

Ἂν καὶ ἡ Ἑλλὰς δὲν στερεῖται καὶ ἄλλων ἀξιολόγων ὑδάτων, μόλον τοῦτο τὰ τρία περιγραφέντα ὑπερτεροῦσι πάντων τῶν ἄλλων καὶ δικαίῳ τῷ λόγῳ δύνανται νὰ συναριθμηθῶσι μεταξὺ τῶν μεγαλοπρεπεστέρων πάσης τῆς Εὐρώπης. Ἐκ τῆς συντόμου ταύτης περιγραφῆς δύναται ἕκαστος νὰ παρατηρήσῃ ποῖον θησαυρὸν ἐναπέθεσεν ἡ φύσις εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, πόσον ἐξ αὐτοῦ δύνανται νὰ ὠφεληθῶσι καὶ οἱ πάσχοντες καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Ἐπευχόμενος, ὥςε ἡ Κυβέρνησις νὰ δυνηθῇ νὰ δώσῃ τὴν ἀνήκουσαν προσοχὴν ἐπὶ τῶν τριῶν τούτων ἀξιολόγων ὑδάτων, εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι ὄχι μόνον οἱ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος θέλουν ἀναγνωρίσει τὴν δύναμιν καὶ ὠφέλειαν τῶν ἰαματικῶν ὑδάτων, ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ πολλῶν τῆς Εὐρώπης μερῶν θέλουν ὑμνήσει τὰς Νερεΐδας τῆς Ἑλληνικῆς γῆς.

ΤΕΛΟΣ.

[illegible] εἶναι [illegible] πολίτευμα, μάλιστα περὶ [illegible] ἐπιτηδευθῇ τὸ [illegible] ἀπαιτούμενον κα- [illegible] πρὸς [illegible] τῶν [illegible] καὶ [illegible] τρίτων [illegible] [illegible] τὰ ἀναλόγως [illegible] τοῦ [illegible].

Ἐν ᾧ δὲ ἡ Ἑλλὰς δὲν στερεῖται [illegible] ἀξιο-λόγων [illegible], μόλις τινὰς [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] καὶ [illegible] δύνανται να συμπαραβληθῶσι μεταξὺ τῶν μεγαλοπρεπεστέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης. Ἐν τῇ [illegible] τέχνῃ χειρουργικῆς δύναται [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ὅταν ἡ αὐτὴ δύναται να [illegible] καὶ να [illegible] καὶ ἡ Ἑλληνικὴ [illegible] [illegible], ὅτε ἡ Κυβέρνησις να δυνηθῇ να [illegible] τὴν [illegible] ἐπὶ τῶν [illegible] [illegible], εἶμαι πεπεισμένος ὅτι [illegible] τῆς Ἑλλάδος [illegible] [illegible] τὴν [illegible] [illegible] [illegible], ἀλλὰ καὶ [illegible] [illegible] καὶ [illegible] τῆς Εὐρώπης [illegible] [illegible] [illegible] τῆς Ἑλληνικῆς γῆς.

Τ Ε Λ Ο Σ.